

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра Фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

на тему: Фінансове забезпечення відновлення ресурсного потенціалу підприємства аграрної сфери

Виконав: ***Скопов Станіслав Сергійович***
студент спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Керівник: ***Самошкіна Ірина Дмитрівна***
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування

Рецензент: ***Неженець Оксана Петрівна***
к.е.н., голова циклової комісії обліково-фінансових та
економічних дисциплін ВСП «Сумський фаховий
коледж СНАУ», викладач вищої категорії

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	Економіки і менеджменту
Кафедра	Фінансів, банківської справи та страхування
Освітній ступінь	Магістр
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Завідувач кафедри _____
« ____ » _____

Затверджую:
Михайло ГЕЄНКО
2023 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Скопова Станіслава Сергійовича

1. Тема роботи: **Фінансове забезпечення відновлення ресурсного потенціалу підприємства аграрної сфери**

2. База практичного дослідження: ТОВ «Вереск-Агро» Сумського р-ну Сумської області
керівник роботи Самошкіна Ірина Дмитрівна, к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

затверджена наказом по університету від

« ____ » _____ 20 ____ р. №

3. Строк подання студентом закінченого проекту (роботи)

«12 ____» _____ 12 ____ 2024 р.

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

нормативно-законодавчі акти України, навчально-методичні посібники, монографії, підручники за тематикою дослідження, наукові публікації, статистична інформація за 2019- 2024 роки

5. Зміст розрахунково-аналітичної частини (перелік питань, які потрібно розробити):

- розглянути економічну сутність і класифікацію ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери;

- дослідити теоретико-методичні аспекти відновлення ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери;

- вивчити закордонний досвід відновлення ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери;

- дати організаційно-економічну характеристику та оцінити показники фінансового стану ТОВ «Вереск-Агро»;

- проаналізувати стан, ефективність використання та збереження земельних і трудових ресурсів на підприємстві;

- провести фінансово-економічний аналіз матеріальних ресурсів підприємства;

- розглянути основні напрями відновлення родючості земельних ресурсів в Україні;

- дослідити ефективні стратегії управління трудовими ресурсами;

- проаналізувати інструменти та механізми підтримки відновлення ресурсів сільськогосподарських підприємств.

6. Дата видачі завдання:

« 12 ____ » _____ 09 ____ 2023 ____ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту(роботи)	Строк виконання етапів проекту	Примітка
1	Визначення об'єкту, предмету дослідження, формулювання мети та задач кваліфікаційної роботи, складання плану	вересень 2023 р.	Виконано
2	Підбір та вивчення літературних джерел, законодавчої та нормативної бази	жовтень - грудень 2023р.	Виконано
3	Узагальнення теоретичного матеріалу з обраної теми дослідження та представлення чорнового варіанту першого розділу кваліфікаційної роботи	травень-липень 2024 р.	Виконано
4	Збір та обробка фактичного матеріалу, узагальнення аналізу застосування досліджуваного питання на підприємстві (переддипломна практика)	вересень - жовтень 2024 р.	Виконано
5	Оформлення теоретичної частини кваліфікаційної роботи, узагальнення аналітичної частини, захист звіту по переддипломній практиці	жовтень-листопад 2024 р.	Виконано
6	Проектування напрямів вдосконалення досліджуваної проблеми	листопад 2024 р.	Виконано
7	Завершення проектної частини кваліфікаційної роботи та подання попереднього варіанту третього розділу керівнику	до 26 листопада 2024	Виконано
8	Оформлення кваліфікаційної роботи, та її подання на попередній захист та рецензування	до 01 грудня 2024 р.	Виконано
9	Перевірка кваліфікаційної роботи на автентичність (подання роботи для перевірки на плагіат на кафедрі, до відділу якості освіти)	до 12 грудня 2024 р.	Виконано
10	Подання закінченої роботи та документів до неї до деканату	12 грудня 2024	Виконано
11	Захист кваліфікаційної роботи	17 грудня 2024 р.	

Студент _____

Станіслав СКОПОВ

Керівник роботи _____

Ірина САМОШКІНА

Перевірку на автентичність
проведено _____

Надія БАРАНІК

Кваліфікаційна робота допущена до
захисту _____

Світлана ЛУКАШ

АНОТАЦІЯ

Скопов С. С. Фінансове забезпечення відновлення ресурсного потенціалу підприємства аграрної сфери.

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», СНАУ, Суми-2024 р. – Рукопис.

В кваліфікаційній роботі розглянуто питання фінансового забезпечення відновлення ресурсного потенціалу ТОВ «Вереск-Агро».

Актуальність теми дослідження пов'язана із необхідністю забезпечення повоєнного відновлення аграрного сектору, що стане одним із ключових чинників економічного підйому України. Аграрний сектор України, як один із ключових елементів економіки та гарантії продовольчої безпеки, зазнав суттєвих викликів унаслідок тривалого воєнного стану, який триває вже майже три роки. Воєнні дії призвели до втрати частини ресурсів, погіршення доступу до земельних угідь, руйнування матеріально-технічної бази підприємств, зниження працездатності населення та обмеження можливостей інвестування. У контексті воєнного стану значення набуває формування механізмів державної підтримки, мобілізація внутрішніх і міжнародних фінансових ресурсів для відновлення підприємств аграрної сфери, а також запровадження нових підходів до відновлення ресурсів, орієнтованих на стійкість, інновації та адаптацію до поточних умов.

Метою роботи є вивчення теоретичних та практичних аспектів відновлення ресурсів сільськогосподарських підприємств в умовах дії воєнного стану на прикладі ТОВ «Вереск-Агро». Для досягнення зазначеної мети автором були поставлені такі завдання: розглянути економічну сутність і класифікацію ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери; дослідити теоретичні аспекти фінансового забезпечення відновлення ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери; оцінити показники фінансового стану ТОВ «Вереск-Агро»; проаналізувати стан, ефективність використання та збереження земельних і трудових ресурсів на підприємстві; провести фінансово-економічний аналіз матеріальних ресурсів підприємства; розглянути основні напрями відновлення родючості земельних ресурсів в Україні; проаналізувати інструменти та механізми підтримки відновлення ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Елементами наукової новизни одержаних результатів роботи є розробка алгоритмів та рекомендацій для оптимізації використання й відновлення ресурсного потенціалу з урахуванням специфіки Сумського регіону. Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці конкретних заходів щодо вдосконалення фінансового забезпечення відновлення ресурсного потенціалу ТОВ «Вереск-Агро».

Ключові слова: ресурсний потенціал, фінансове забезпечення відновлення ресурсного потенціалу підприємства аграрної сфери, зелені облігації, пільгове кредитування, субсидії, гранти.

SUMMARY

Skopov S.S. Financial support for the restoration of the resource potential of an agricultural enterprise.

Master thesis in specialty 072 «Finance, banking, insurance and stock market", Sumy National Agrarian University, Sumy, 2024. - Manuscript.

The qualification work considers the issue of financial support for the restoration of the resource potential of Veresk-Agro LLC.

The relevance of the research topic is related to the need to ensure the post-war recovery of the agricultural sector, which will be one of the key factors in Ukraine's economic recovery. Ukraine's agricultural sector, as one of the key elements of the economy and a guarantee of food security, has faced significant challenges as a result of the prolonged martial law that has been in place for almost three years. The hostilities have resulted in the loss of some resources, worsened access to land, destroyed the material and technical base of enterprises, reduced the ability of the population to work, and limited investment opportunities. In the context of martial law, it is important to develop mechanisms of state support, mobilize domestic and international financial resources for the restoration of agricultural enterprises, and introduce new approaches to resource recovery focused on sustainability, innovation, and adaptation to current conditions.

The purpose of the article is to study the theoretical and practical aspects of restoring the resources of agricultural enterprises under martial law on the example of Veresk-Agro LLC. To achieve this goal, the author set the following tasks: to consider the economic essence and classification of the resource potential of agricultural enterprises; to study the theoretical aspects of financial support for the restoration of the resource potential of agricultural enterprises; to assess the indicators of the financial condition of LLC "Veresk-Agro"; to analyze the status, efficiency of use and conservation of land and labor resources at the enterprise; to conduct a financial and economic analysis of the material resources of the enterprise; to consider the main directions of the enterprise's activities.

The elements of scientific novelty of the obtained results are the development of algorithms and recommendations for optimizing the use and restoration of resource potential, considering the specifics of the Sumy region. The practical significance of the results obtained is to develop specific measures to improve the restoration of the resource potential of Veresk-Agro LLC.

Keywords: resource potential, financial support for the restoration of the resource potential of an agricultural enterprise, green bonds, preferential lending, subsidies, grants.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ	10
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОВ «ВЕРЕСК-АГРО».....	20
2.1. Організаційно-економічна характеристика та оцінка показників фінансового стану ТОВ «Вереск-Агро»	20
2.2. Аналіз стану, ефективності використання та збереження земельних і трудових ресурсів на підприємстві	31
2.3. Оцінка фінансового забезпечення матеріальних ресурсів підприємства ...	35
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОВ «ВЕРЕСК-АГРО».....	45
3.1. Основні напрями фінансового забезпечення відновлення родючості земельних ресурсів в Україні у післявоєнний період.....	45
3.2. Ефективні стратегії управління трудовими ресурсами та їх розвиток	52
3.3. Фінансові інструменти та механізми підтримки відновлення ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери в умовах війни	58
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми. Аграрний сектор України, як один із ключових елементів економіки та гарантії продовольчої безпеки, зазнав суттєвих викликів унаслідок тривалого воєнного стану, який триває вже майже три роки. Воєнні дії призвели до втрати частини ресурсів, погіршення доступу до земельних угідь, руйнування матеріально-технічної бази підприємств, зниження працездатності населення та обмеження можливостей інвестування.

В цих умовах фінансове забезпечення відновлення ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери набуло особливої ваги. Ефективне управління ресурсами є критично важливим для забезпечення продовольчої стабільності в регіонах, що постраждали від бойових дій, та для відновлення економічного потенціалу країни в післявоєнний період.

Окрім традиційних проблем, таких як раціональне використання природних, трудових і матеріально-технічних ресурсів, сучасні реалії додають нові завдання. Зокрема, це забезпечення продовольчої безпеки на тлі логістичних ускладнень, мінімізація втрат врожаїв через небезпеку воєнних дій, розвиток стійких моделей агровиробництва та пошук інноваційних рішень для адаптації галузі до кризових умов.

У контексті воєнного стану значення набуває формування механізмів державної підтримки, мобілізація внутрішніх і міжнародних ресурсів для відновлення підприємств аграрної сфери, а також запровадження нових підходів до відновлення ресурсного потенціалу, орієнтованих на стійкість, інновації та адаптацію до поточних умов.

Актуальність теми також пов'язана із необхідністю забезпечення повоєнного відновлення аграрного сектору, що стане одним із ключових чинників економічного підйому України. Вирішення цих завдань потребує проведення комплексних досліджень та розробки науково обґрунтованих підходів до фінансового забезпечення відновлення ресурсного потенціалу у аграрній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань фінансового забезпечення відновлення ресурсів сільськогосподарських підприємств присвячені наукові праці таких українських і зарубіжних авторів, як Корецька С.О. [16], Ігнатенко М.М. [11], Рунчева Н.В. [11], Пістрюга Т. [24], Чайка Т.О. [38], Короткова І.В. [38], Голубцов О. [7], Сорокіна Л. [7], Сплодитель А. [7], Перелигіна–Ковальчук Г. [6], Хлобистов Є.В. [36], Колмакова В.М [36] тощо.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є вивчення теоретичних та практичних аспектів фінансового забезпечення відновлення ресурсів сільськогосподарських підприємств в умовах дії воєнного стану на прикладі ТОВ «Вереск-Агро».

Відповідно до поставленої мети нам необхідно вирішити наступні **завдання**:

- розглянути економічну сутність і класифікацію ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери;
- дослідити теоретико-методичні аспекти фінансового забезпечення відновлення ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери;
- вивчити закордонний досвід відновлення ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери;
- дати організаційно-економічну характеристику та оцінити показники фінансового стану ТОВ «Вереск-Агро»;
- проаналізувати стан, ефективність використання та збереження земельних і трудових ресурсів на підприємстві;
- провести фінансово-економічний аналіз матеріальних ресурсів підприємства;
- розглянути основні напрями відновлення родючості земельних ресурсів в Україні;
- дослідити ефективні стратегії управління трудовими ресурсами;
- проаналізувати інструменти та механізми підтримки відновлення ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Об'єктом дослідження є процес фінансового забезпечення відновлення ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери.

Предметом дослідження є фінансово-економічні відносини, що виникають в процесі фінансового забезпечення відновлення ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери на прикладі ТОВ «Вереск-Агро».

Методами дослідження є діалектичний підхід до вивчення сучасного стану відновлення ресурсів сільськогосподарських підприємств. На його підставі у роботі проведено аналіз і синтез загальних термінів, поєднання історичного і логічного в еволюції процесів відновлення ресурсів. У процесі дослідження застосовувалися аналіз, синтез, прийоми групування, статистичних порівнянь, а також методи спостереження, узагальнення та графічного зображення даних.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Практична значимість магістерської роботи полягає в розробці конкретних заходів щодо вдосконалення фінансового забезпечення відновлення ресурсного потенціалу ТОВ «Вереск-Агро».

Апробація матеріалів кваліфікаційної магістерської роботи. Положення кваліфікаційної роботи доповідалися автором на трьох наукових конференціях: Всеукраїнської наукової конференції студентів та аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента, (Суми, 14-18 листопада 2022 р.); Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів та права в умовах сучасних викликів», (Ізмаїл, 16 грудня 2023 р.); Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ, (Суми, 14-16 травня 2024 р.).

Інформаційна база дослідження включає в себе методичні та практичні рекомендації щодо фінансово-економічного аналізу господарюючого суб'єкта, річну фінансову звітність підприємства за 2018-2023 рр. ТОВ «Вереск-Агро», наукові напрацювання вітчизняних та зарубіжних авторів з питань фінансового забезпечення відновлення ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери.

Структура і обсяг роботи. Магістерська кваліфікаційна робота включає до складу вступ, три розділи, висновки та пропозиції, список використаних джерел з 48 найменувань, 6 додатків. Основний текст викладений на 74 сторінках комп'ютерного тексту, робота містить 16 таблиць, 13 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

В умовах воєнного стану, що діє в Україні, питання раціонального використання та управління ресурсами в аграрному секторі набуло особливої гостроти. Аграрна сфера є критично важливою галуззю, від якої залежить продовольча безпека країни та стійкість економіки в умовах військових загроз та обмежених ресурсів. Ресурсний потенціал сільського господарства не лише визначають економічну ефективність аграрних підприємств, але й стають базовою складовою для забезпечення продовольчої незалежності держави, особливо в умовах зовнішніх викликів і внутрішніх обмежень. У поточних обставинах значення раціонального використання природних, матеріально-технічних, фінансових і трудових ресурсів зростає, що підвищує актуальність досліджень у цій сфері.

Вивчення класифікації та характеристики ресурсного потенціалу в аграрній сфері дозволяє глибше зрозуміти його роль у забезпеченні не лише продуктивності, але й життєздатності аграрного сектору в умовах воєнного стану.

Ресурсний потенціал аграрної сфери формується при взаємодії природно-кліматичних умов і основних виробничих факторів сільського господарства: кількості і якості земель сільськогосподарського призначення, стану матеріально-технічної бази, наявності трудових ресурсів, зайнятих в сільськогосподарському виробництві.

Поняття «потенціал» походить від латинського «*potentia*» та в перекладі означає «можливість, здатність, потужність, що існує у прихованому вигляді та за певних умов здатна проявитися» [Error! Reference source not found.]. На думку В.В. Соколовської та О.М. Свиргун «потенціал – це сукупність ресурсів і можливостей, які можуть бути використані підприємством для досягнення певних

цілей» [Error! Reference source not found.]. Юхновський І.В. зазначає, що сутність дефініції «потенціал» розкривається через такі ознаки, як: зміст (ресурси, засоби та запаси), можливість, за необхідності, мобілізації зазначених ресурсів та мета мобілізації та застосування їх у виробничо-господарській діяльності [Error! Reference source not found.]. Таким чином, «потенціал» складний термін, що уособлює собою ресурси, джерела та засоби, що у разі їх використання можуть надати якісно нового розвитку господарюючого суб'єкта.

Сам термін «ресурси» (від фр. Resource - джерело) означає засіб. До ресурсів належать грошові кошти, цінності, запаси, можливості тощо. В економічній теорії поняття «ресурси» позначає сукупність різних елементів виробництва, які можуть бути використані в процесі створення матеріальних і духовних благ та послуг. Словникові джерела вказують, що ресурсний потенціал- це фактори виробництва в їхньому кількісному вираженні, тобто наявні у підприємства кадри, речові та фінансові засоби для реалізації цілей підприємства [Error! Reference source not found.].

Під ресурсним потенціалом вчені-економісти розуміють сукупність всіх видів ресурсів, що формуються на даній території, які можуть бути використані в процесі суспільного виробництва, тобто розглядають лише макроекономічний рівень. Та, на нашу думку, доцільно не забувати про мікрорівень.

За змістом, складом і походженням ресурсний потенціал неоднорідний, а тому потребує систематизації та класифікації. Класифікація ресурсного потенціалу - це розчленування або розподіл його за певними ознаками на якісно однорідні групи. Ознаками класифікації є його походження, відношення до виробництва і характер використання.

За походженням ресурсний потенціал розчленовують на дві великі групи - природний та економічний, стосовно виробництва - на той, що функціонує, і потенційний, за характером використання - на виробничий та невиробничий. Таким чином, основні групи ресурсного потенціалу, часто звані факторами виробництва, виявляються предметом постійної суперечки, коли справа доходить до класифікації конкретних видів ресурсного потенціалу.

Фінансова підтримка та інвестиції є основою для забезпечення стійкості аграрного сектору. Зокрема, О. В. Мазур підкреслює роль державної підтримки та субсидій у розвитку малих та середніх сільськогосподарських підприємств, що сприяє їх економічній стабільності і розвитку [20]. Також важливим стає питання доступу до кредитування на вигідних умовах, що забезпечує ресурсну базу для нових проектів.

За даними І. В. Малиновської, тенденції трудової міграції та старіння населення створюють ризики для аграрної сфери, оскільки обмежують доступ до кваліфікованої робочої сили [21]. Вона відзначає необхідність державних програм підвищення кваліфікації кадрів та розвитку аграрної освіти.

Таким чином, сучасні дослідження підтверджують, що для підвищення продуктивності та стійкості сільськогосподарського виробництва потрібен комплексний підхід до управління всіма видами ресурсів, зокрема з акцентом на інновації та адаптацію до глобальних змін. Оптимальне використання природних, фінансових та людських ресурсів визначає економічну ефективність і екологічну стійкість сільського господарства.

Зміст ринкової економіки передбачає висунення на перший план двох фундаментальних проблем. Перша - безмежні потреби суспільства, які потребують селективного підходу до їхнього задоволення, і друга - обмеженість, рідкість економічних ресурсів, тобто засобів для виробництва товарів і послуг.

Формування ефективної стратегії підприємства аграрної сфери та забезпечення його успішної діяльності багато в чому залежить від можливостей підприємства, його ресурсозабезпечення, використання у своїй фінансово-господарській діяльності передових технологій та інтелектуального потенціалу. Саме за рахунок унікальних пропорцій та комбінацій наявних ресурсів аграрне підприємство отримує конкурентні переваги [35].

Оптимальне співвідношення ресурсів підприємства аграрної сфери, яке дозволяє досягати цільових показників ефективності діяльності з мінімальними витратами, визначається як ресурсний портфель підприємства аграрної сфери.

Цей портфель має унікальні особливості, зокрема екологічну та соціальну спрямованість, і формується на стратегічній основі. Формування ресурсного портфеля також включає створення ресурсного дерева підприємства (рис. 1.1).

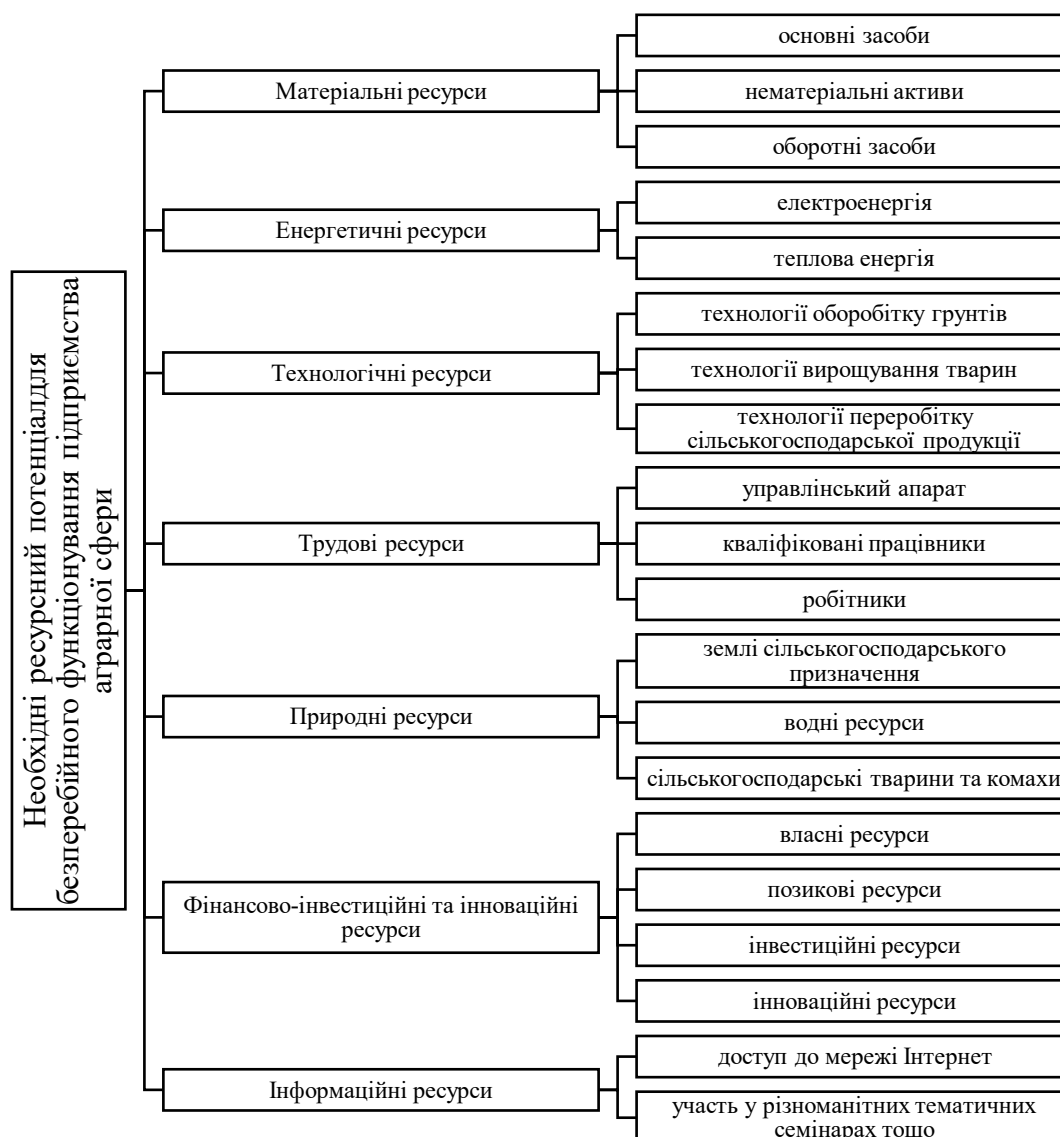

Рисунок 1.1 – Приклад ресурсного дерева підприємства аграрної сфери

Джерело: побудовано автором на основі [35]

Дерево ресурсів підприємства аграрної сфери являє собою схему, у якій наведено необхідний ресурсний потенціал для забезпечення безперервного функціонування господарюючого суб'єкта із зазначенням його підпорядкованості та взаємозв'язків. Воно фіксує всю потребу в ресурсах із деталізацією по рівнях.

Також тут визначаються оптимальні джерела відновлення кожної складової ресурсного потенціалу, що дасть можливість систематизувати та зменшити

ризиковість системи відновлення ресурсного потенціалу у довгостроковій перспективі.

Нині в усьому світі особливо гостро усвідомлюється обмеженість виробничого фактору порівняно зі сформованим і зростаючим рівнем потреб. З огляду на такі об'єктивні зобов'язання перед господарською діяльністю постає завдання першочергової важливості: найефективніше використовувати виробничий потенціал суспільства, тобто домагатися найбільшого задоволення потреб за найменшого і раціонального витрачання ресурсів.

При формуванні ресурсів підприємства аграрної сфери необхідно поєднувати складові елементи, основна мета яких полягає в тому, щоб підвищити ефективність їх використання. Тому, для того щоб знайти баланс між окремими компонентами потенціалу, необхідно удосконалювати структуру ресурсів, враховуючи конкретні умови господарської діяльності.

Передбачається, що існує тісна залежність відновлення ресурсного потенціалу від комплексу умов і факторів, що прискорюють процес їх відновлення. Середовище, яке формує інфраструктуру, пов'язану з реалізацією різних заходів і процесу відновлення, впливає на механізм управління факторами відновлення ресурсного потенціалу і його результати. Слід зауважити, що всі фактори між собою пов'язані і впливають один на одного. Забезпечення збалансованого розвитку процесу виробництва, яке досягається відновленням ресурсного потенціалу аграрної сфери, дозволяє підвищити ефективність виробництва.

З метою забезпечення ефективного відновлення ресурсного потенціалу аграрних підприємств доцільно чітко класифікувати фактори впливу при їх одночасному існуванні та взаємному впливі, основні з яких наведено на рис. 1.2.

Серед зовнішніх факторів слід зазначити нормативно-правові (фактори державного та законодавчого характеру, які можуть як стимулювати, так і обмежувати відтворювальні процеси ресурсного потенціалу), природно-кліматичні (погодні умови, якість земельних, водних та атмосферних ресурсів та ступінь їх забруднення), інформаційні (достовірність та актуальність отриманих даних) та

інноваційні (розробка та впровадження нових складових ресурсного потенціалу та їх відновлення).

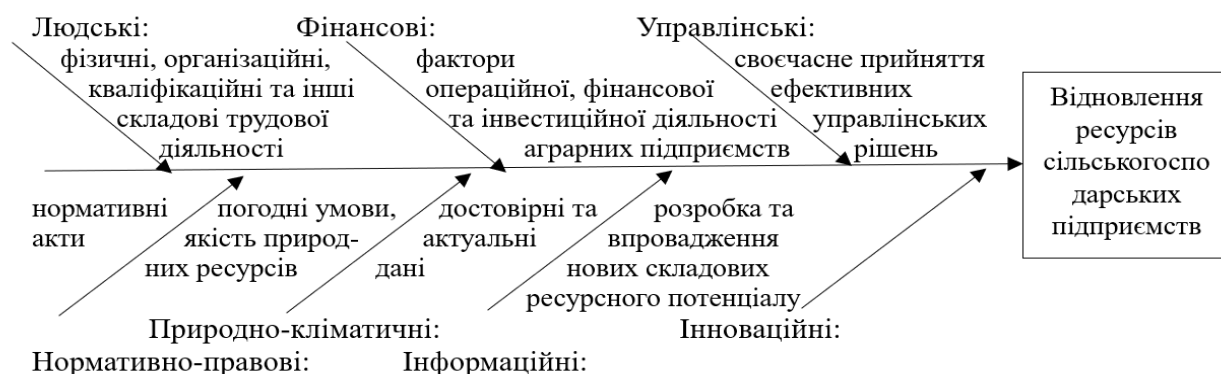

Рисунок 1.2 – Фактори впливу на відновлення ресурсів сільськогосподарських підприємств

Джерело: авторська розробка

До внутрішніх факторів належать: людські (фізичні, організаційні, кваліфікаційні та інші складові трудової діяльності), фінансові (фактори операційної, фінансової та інвестиційної діяльності аграрних підприємств), управлінські (можливість фахівців до прийняття своєчасних та правильних рішень з метою забезпечення безперервного та ефективного функціонування господарюючого суб'єкта та забезпечення своєчасного відновлення та поповнення ресурсного потенціалу). Серед вищезазначених факторів основним виступають людські фактори, які володіють інтелектом та використовують його для поєднання різних складових ресурсного потенціалу.

Забезпечення збалансованого розвитку процесу виробництва, яке досягається відновленням ресурсного потенціалу підприємства аграрної сфери, дозволяє підвищити ефективність виробництва.

Розширене відновлення ресурсного потенціалу підприємства аграрної сфери включає в себе всі елементи, які складають ресурсний потенціал комплексного характеру. Метою процесу відновлення є забезпечення пропорційності у взаємозв'язку розвитку всіх факторів виробництва ресурсного потенціалу, які

відображають саму раціональну структуру ресурсів і оптимальні пропорції їх складових.

Управління процесом розширеного відновлення полягає в знаходженні системи пропорцій, що дозволяє домагатися ефективного використання ресурсів, створення стійкої рівноваги в розвитку економічної, соціальної і екологічної підсистем і досягати стратегічних цілей підприємства аграрної сфери.

Для управління процесом відновлення ресурсів підприємства аграрної сфери необхідно, в першу чергу, встановити взаємозв'язки між усіма його елементами і досліджувати пропорції, що дозволяють створити умови, необхідні для їх безперервного виробництва. Відтворювальні пропорції, які дозволяють дати оцінку стану підприємства аграрної сфери, визначаючи в той же час його ефективність, є інструментом управління ресурсами підприємства аграрної сфери. Пропорції допомагають визначити зв'язок виходу сільськогосподарської продукції і ресурсних витрат на її виробництво, а також співвідношення чисельності населення і рівня розвитку аграрної сфери.

Меті управління пропорціями відновлення ресурсів підприємства аграрної сфери відповідає розподіл пропорцій, наведений на рис. 1.3.

Рисунок 1.3 – Система пропорцій відновлення ресурсів підприємства аграрної сфери

Джерело: побудовано автором на основі [34]

Розвиток конкурентоспроможного аграрного виробництва в Україні в рамках євроінтеграції не можливо без фінансового забезпечення відновлення ресурсного потенціалу, в тому числі природнього.

В умовах воєнного стану, що діє в Україні, вивчення закордонного досвіду фінансового забезпечення відновлення ресурсного потенціалу на підприємствах аграрної сфери набуває особливого значення. Військові дії спричиняють додаткові навантаження на аграрний сектор, призводять до втрат земельних і водних ресурсів, руйнування матеріально-технічної бази та міграції трудових ресурсів. У таких умовах стратегії раціонального використання та відновлення аграрних ресурсів, апробовані в інших країнах, можуть допомогти Україні мінімізувати втрати і прискорити відновлення сільськогосподарського виробництва. Іноземний досвід фінансового забезпечення відновлення ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери націлений на підвищення екологічної та економічної стійкості, що є критично важливим для подолання сучасних викликів, зокрема в умовах воєнного стану.

З впровадженням Концепції сталого розвитку увага все більше зосереджується на обмеженості природних ресурсів та необхідності пошуку нових джерел для їх відновлення. Одним із ключових фінансових інструментів, який сприяє подоланню розриву між потребою в нарощуванні аграрного виробництва та збереженні довкілля, є зелені облігації. Вони вперше з'явилися на ринках у 2008 році.

Зелені облігації, незалежно від їх типу, мають одну основну характеристику: отримані від них кошти спрямовуються на реалізацію проектів, які позитивно впливають на навколишнє середовище. Відповідно до стандартів, встановлених Міжнародною асоціацією ринків капіталу, ці облігації повинні відповідати чотирьом основним принципам: цільове використання коштів, проведення процесу оцінки та відбору екопроектів, належне управління фінансовими потоками, а також прозора звітність про результати та екологічний вплив [6].

Міжнародна асоціація ринків капіталу прямо класифікує проекти в аграрній сфері як «зелені». До таких проектів належать екологічно збалансоване управління живими природними ресурсами і землекористуванням. Це включає сталу практику сільського господарства, використання біологічного захисту культур, крапельне зрошення, екологічно стійке рибальство та аквакультуру, а також заліснення, відновлення лісів і збереження природних ландшафтів [43].

Перший квартал 2024 року став найпродуктивнішим за всю історію за обсягами сталого фінансування, згідно з останнім щоквартальним ринковим звітом Ініціативи кліматичних облігацій (Climate Bonds). У першому кварталі 2024 року було випущено 272,7 млрд доларів США узгоджених «зелених», соціальних, пов'язаних зі сталим розвитком та перехідних облігацій (GSS+), що на 15% більше, ніж 237,2 млрд доларів США, зафіксованих у першому кварталі 2023 року, та на 41% більше, ніж 193 млрд доларів США у четвертому кварталі 2023 року.

Найбільший внесок зробили «зелені» облігації, які встановили новий квартальний рекорд, акумулювавши 195,9 млрд доларів США за перші місяці року. Обсяг «зелених» облігацій на весь термін обігу перетнув позначку в 3 трлн доларів США з моменту заснування ринку в 2006 році, що сприяло зростанню кумулятивного обсягу облігацій GSS+ до 4,7 трлн доларів США.

Усі регіони, окрім Азійсько-Тихоокеанського, продемонстрували зростання у річному обчисленні. Європа зберегла свою позицію найбільшого регіонального джерела узгодженого обсягу GSS+: 149,5 млрд доларів США, або 55% від загального обсягу угод, укладених у першому кварталі. Північна Америка відновила свої позиції, збільшивши обсяг угод на 68% порівняно з аналогічним періодом минулого року завдяки зростанню кількості угод на «зелену» тематику.

Присутність Африки зросла на 1692% порівняно з аналогічним періодом минулого року до 4,9 млрд доларів США: дев'ять угод від семи емітентів на чолі з Африканським банком розвитку (АфБР) (три угоди загальним обсягом 3,1 млрд доларів США) та Кот-д'Івуаром (1,1 млрд доларів США).

Після рекордного початку 2024 року є всі підстави вважати, що цей рік стане рекордним для «зелених» облігацій та ринків сталого боргу в цілому.

На думку директора з технічного розвитку Climate Bonds Керолайн Гаррісон: «Стале фінансування швидко почало розвиватися у 2024 році, і ми можемо побачити рекордний рік, що наближається до \$1 трлн лише зелених облігацій. Стійке зростання цього ринку відображає ентузіазм емітентів, які прагнуть якомога швидше декарбонізувати свою діяльність та скористатися можливостями для зростання. Провідна роль, яку відіграють суверенні емітенти в цьому просторі, свідчить про те, що нагальність переходу підтримується згори донизу» [40].

В Україні ринок зелених цінних паперів тільки на початку розвитку. Емітентами зелених облігацій в Україні відповідно до пункту 3.2 статті 18 Закону № 738-IX може бути держава в особі уповноважених органів, територіальна громада в особі представницького органу місцевого самоврядування або юридична особа.

Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження 07 липня 2021 року було введено в дію рішення «Про схвалення Рекомендацій щодо реалізації або фінансування проєктів екологічного спрямування шляхом емісії зелених облігацій» №493.

Таким чином, для задоволення зростаючих глобальних потреб у продовольстві та забезпечення екологічної стійкості в майбутньому необхідні інноваційні фінансові підходи. Зелені облігації мають значний потенціал стати ключовим інструментом у досягненні цілей збільшення виробництва продовольства та захисту довкілля.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОВ «ВЕРЕСК-АГРО»

2.1. Організаційно-економічна характеристика та оцінка показників фінансового стану ТОВ «Вереск-Агро»

Об'єктом дослідження дипломної роботи виступає товариство з обмеженою відповідальністю «Вереск-Агро», що зареєстровано 11 жовтня 2004 року і знаходиться за адресою 41830, Сумська область, Сумський район, село Бубликове, будинок 26.

Основним органом управління являються загальні збори. Керує товариством – Комісар Роман Вікторович.

За даними з податкових реєстрів України юридична особа ТОВ «Вереск-Агро» перебуває на обліку в органах доходів та зборів, дійсне свідоцтво ПДВ в реєстрі платників ПДВ і відсутня реєстрація в Реєстрі неприбуткових установ та організацій.

Основним видом діяльності є 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. Юридичній особі «Вереск-Агро» присвоєно код ЄДРПОУ 32888501.

Статутний фонд юридичної особи ТОВ «Вереск-Агро» становить 23 700,00 грн.

Перевірка ТОВ «Вереск-Агро» у списках санкцій – відсутня інформація по особі або пов'язаних особах.

На ТОВ «Вереск-Агро» працює дві особи. Окрема фінансова служба відсутня. Виконання її обов'язків покладені на головного бухгалтера.

Однією з функцій фінансової служби є організоване формування і подальше ведення бухгалтерського обліку. Це все виконує бухгалтер.

Також на нього покладено розгляд заяв, пропозицій, скарг фізичних та юридичних осіб, та надання відповідей в межах своїх повноважень.

Бухгалтер повинен забезпечити своєчасне складання і подання встановленої фінансової звітності.

В посадові обов'язки включається і виконання окремих службових доручень свого безпосереднього керівника.

ТОВ «Вереск-Агро» є платником податків на загальних підставах, тобто сплачує податок на прибуток (18%), податок на додану вартість (20%), єдиний соціальний внесок (22%), податок з доходів фізичних осіб (18%) та військовий збір (1,5%).

Протягом 2022 року були скасовані будь-які перевірки та покарання. Це було спричинено введенням воєнного стану. Але зараз ситуація змінилася: підприємцям нагадали про необхідність дотримання вимог законодавства та повернули перевірки.

Аналізоване товариство посідає гідне місце на ринку сільськогосподарської продукції у Білопільському районі. Проте із початком повномасштабної війни товариство, у тому числі через близькість кордону з країною агресором та постійними обстрілами, виникли певні проблеми у виробничому процесі та при збуті продукції власного виробництва.

Тож, перспективи розвитку аналізованого товариства дослідимо на основі SWOT-аналізу (таблиця 2.1).

Головною перевагою SWOT-аналізу, порівняно з іншими методами, є можливість обробки значного обсягу інформації для визначення поточного стану та напрямків розвитку об'єкта. У той же час завдяки процедурі дихотомічного аналізу можна отримати досить точні якісні оцінки зовнішніх та внутрішніх факторів, які як позитивно, так і негативно впливають на функціонування та розвиток об'єкта.

Таблиця 2.1 – Матриця SWOT-аналізу ТОВ «Вереск-Агро»

МОЖЛИВОСТІ (Opportunities)	ЗАГРОЗИ (Threats)
1. Децентралізація та розвиток громад у сільській місцевості у після воєнний період 2. Залучення іноземних інвестицій 3. Невисока собівартість продукції 4. Розширення ринків збуту продукції	1. Повномасштабні військові дії на території нашої держави 2. Міграція населення 3. Підвищення податкового навантаження 4. Високий рівень конкуренції
СИЛЬНІ СТОРОНИ (Strengths)	СЛАБКІ СТОРОНИ (Weaknesses)
1. Оптимальний та достатній рівень земельних угідь 2. Забезпеченість трудовими ресурсами 3. Сприятливі природно-кліматичні умови 4. Достатня сировинна база	1. Низька фінансова забезпеченість 2. Негативні демографічні зміни 3. Місце розташування (50 км до кордону з російською федерацією) 4. Слабка матеріально-технічна база

Джерело: узагальнено автором

Власний капітал показує частку майна підприємства, яка фінансується за рахунок коштів власників і власних засобів підприємства.

Власний капітал підприємства – це підсумок першого розділу пасиву балансу, тобто перевищення балансової вартості активів підприємства над його зобов'язаннями.

У наступних таблицях розглянемо склад та структуру власного та позикового капіталу аналізованого товариства.

Аналіз слабких сторін та загроз підприємства дає можливість зробити висновок про те, що по закінченні війни частина із них зникнуть. Разом з тим керівництву доцільно активізувати свою діяльність щодо додаткового залучення іноземних інвестицій, що у свою чергу. Також допоможе вирішити питання стосовно низького рівня фінансової забезпеченості товариства та дозволить покращити його ресурсне забезпечення.

Таблиця 2.2 – Склад та структура статей власного капіталу підприємства ТОВ «Вереск-Агро»

Статті	Код рядка	2019 рік		2020 рік		2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення,	
												тис грн	%
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	23,7	1,75	23,70	1,64	23,70	1,65	23,70	1,63	23,70	1,30	0,0	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1327	97,90	1421,90	98,68	1420,20	98,68	1437,10	98,70	1810,60	98,96	483,6	136,4
Неоплачений капітал	1425	4,7	0,35	4,70	0,33	4,70	0,33	4,70	0,32	4,70	0,26	0,0	100,0
Усього	1495	1355,4	100	1440,9	100	1439,20	100	1456,1	100	1829,6	100	474,2	135,0

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства

Дані таблиці свідчать про те, що протягом аналізованого періоду зареєстрований (пайовий) капітал залишився стабільним на рівні 23,70 тис. грн протягом усіх трьох років, що свідчить про відсутність змін у цій статті.

Нерозподілений прибуток демонструє значне зростання. У 2019 році він становив 1327,0 тис. грн, а в 2023 році досяг 1810,60 тис. грн, що на 483,6 тис. грн більше. Це приріст на 36,4%, що вказує на позитивну динаміку фінансових результатів.

Неоплачений капітал також не змінився, залишившись на рівні 4,70 тис. грн, але його частка зменшилася через збільшення загальної суми капіталу.

Загальна сума капіталу у 2023 році склала 1829,60 тис. грн, що на 35,0% більше порівняно з 2019 роком, що свідчить про збільшення власних фінансових ресурсів підприємства.

Таблиця 2.3 – Склад та структура позикового капіталу підприємства згідно фінансової звітності ТОВ «Вереск-Агро»

Статті	Код рядка	2019 рік		2020 рік		2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення, %	
												тис грн	%
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1595	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення													
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	1615	117,6	33,5	79,1	22,5	149,4	42,5	19,1	5,4	4,3	1,2	-113,3	3,7
розрахунками з бюджетом	1620	16,5	4,7	16,3	4,6	10,1	2,9	0,3	0,1	29,6	8,4	13,1	179,4
розрахунками зі страхування	1625	14,0	4,0	13,3	3,8	5,3	1,5	3,7	1,1	4,5	1,3	-9,5	32,1
розрахунками з оплати праці	1630	67,5	19,2	53,7	15,3	17,9	5,1	13,7	3,9	16,5	4,7	-51,0	24,4
Інші поточні зобов'язання	1690	67,5	19,2	53,7	15,3	168,6	48,0	391,0	111,3	278,3	79,2	210,8	412,3
Усього	1695	219,9	100,0	166,3	100,0	351,3	100,0	427,8	100,0	333,2	100,0	113,3	151,5
Разом		219,9	100,0	166,3	100,0	351,3	100,0	427,8	100,0	333,2	100,0	113,3	151,5

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства (ф.1)

Дані таблиці свідчать про те, що довгострокові зобов'язання та забезпечення залишалися на нульовому рівні протягом трьох років, що вказує на стратегію компанії уникати довгострокових фінансових зобов'язань.

Разом з тим, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги у 2019 році становила 117,6 тис. грн, але до 2023 року скоротилася до 4,30 тис. грн, що означає зменшення на 113,3 тис. грн (скорочення на 96,3%). Це свідчить про покращення платіжної дисципліни.

Заборгованість перед бюджетом суттєво зросла з 16,5 тис. грн у 2019 році до 29,60 тис. грн у 2023 році (на 79,4%), що свідчить про збільшення податкових платежів та інших зобов'язань перед бюджетом.

Зобов'язання зі страхування і з оплати праці залишилися на відносно стабільному рівні, але з незначними коливаннями.

Інші поточні зобов'язання зросли значно – з 67,5 тис. грн у 2019 році до 278,30 тис. грн у 2023 році (на 312,3%), що може свідчити про збільшення інших зобов'язань компанії.

Загальна сума поточних зобов'язань зменшилася у 2023 році до 333,20 тис. грн, що на 113,3 тис. грн або 51,5% більше порівняно з 2019 роком. Це свідчить про загальне зростання рівня поточних зобов'язань.

Отже, ключові зміни стосуються зменшення кредиторської заборгованості та зростання зобов'язань перед бюджетом, що потребує подальшого аналізу для виявлення причин.

У наступних таблицях розглянемо ефективність використання власного капіталу товариства.

Дані таблиці 2.4 свідчать про те, що коефіцієнт захисту власного капіталу знизився у 2022 році до 3,45, але у 2023 році зріс до 5,56. Це вказує на покращення здатності компанії покривати свої зобов'язання власним капіталом (зростання на 33,3% порівняно з 2021 роком).

Коефіцієнт ризику власного капіталу зріс у 2022 році до 0,29, що свідчить про збільшення ризиків для інвесторів, але у 2023 році він зменшився до 0,18, що є позитивним сигналом (зниження на 25% порівняно з 2021 роком).

Оборотність власного капіталу показала зниження у 2022 році до 0,6, але у 2023 році зросла до 1,47, що свідчить про покращення ефективності використання власного капіталу (збільшення на 31,3% порівняно з 2021 роком).

Рентабельність власного капіталу за валовим прибутком впала у 2022 році до 0,04, проте різко зросла у 2023 році до 0,3 (на 200% порівняно з 2021 роком), що свідчить про значне покращення прибутковості.

Таблиця 2.4 – Показники ефективності використання власного капіталу підприємства ТОВ «Вереск-Агро»

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення, %	
						2023 / 2019	2023 / 2021
Коефіцієнт захисту власного капіталу	2,31	3,00	4,17	3,45	5,56	240,8	133,3
Коефіцієнт ризику власного капіталу	0,33	0,30	0,24	0,29	0,18	55,1	75,0
Оборотність власного капіталу	0,54	0,71	1,12	0,6	1,47	273,1	131,3
Рентабельність власного капіталу (за валовим прибутком)	-0,06	0,01	0,15	0,04	0,3	-486,5	200,0
Рентабельність власного капіталу (за чистим прибутком)	-0,21	-0,11	-0,001	0,07	0,2	-94,4	-20000,0
Період окупності власного капіталу	-1553,2	-1127,4	-846,59	13,87	4,9	-0,3	-0,6
Рентабельність власного капіталу за моделлю Du Pont:							
- рентабельність продаж	-0,13	-0,05	-0,001	0,12	0,14	-111,9	-14000,0
- коефіцієнт оборотності активів	-1,84	-1,07	0,90	0,47	1,24	-67,4	137,8
- фінансовий важіль	1,62	1,51	1,24	1,29	1,18	72,8	95,2

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства

Рентабельність власного капіталу за чистим прибутком значно покращилася: з негативного значення у 2021 році до 0,2 у 2023 році. Це означає відчутне поліпшення чистого прибутку.

Період окупності власного капіталу різко зменшився у 2023 році до 4,9 років, що свідчить про значно швидше повернення інвестицій порівняно з 2021 роком, коли цей показник був негативним.

За моделлю Du Pont, збитковість продажів зросла з -0,001 у 2021 році до рівня прибутковості у 0,14 у 2023 році, що є суттєвим покращенням; оборотність активів також покращилася з 0,90 у 2021 році до 1,24 у 2023 році; фінансовий важіль залишався відносно стабільним, але незначно зменшився у 2023 році до 1,18, що свідчить про зменшення частки зобов'язань у фінансуванні активів.

Далі проведемо аналіз наявності, структури та ефективності використання необоротних та оборотних активів ТОВ «Вереск-Агро».

Таблиця 2.5 – Склад та структура необоротних активів підприємства з ТОВ «Вереск-Агро»

Статті	Код рядка	2019 рік		2020 рік		2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення, %	
		тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2023/ 2019	2023/ 2021
Незавершені капітальні інвестиції	1005	279,2	70,9	279,20	71,0	279,2	74,2	279	74,4	279	74,4	99,9	100
Основні засоби:	1010	114,85	29,1	114,20	29,0	97,3	25,8	96	25,6	96	25,6	83,6	98,7
первісна вартість	1011	337,6	85,7	337,60	85,8	342,6	91,0	343	91,3	343	91,3	101,6	100
знос	1012	222,75	56,5	223,40	56,8	245,3	65,2	247	65,7	247	65,7	110,9	100,5
Усього за розділом I	1095	394,05	100	393,40	100	376,5	100	375,2	100	375,2	100	95,2	99,7

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства

Дані таблиці 2.5 свідчать про те, що незавершені капітальні інвестиції залишилися на одному рівні протягом всіх трьох років — 279 тис. грн. Частка у загальній сумі активів становить 74,41%, що свідчить про незмінний рівень інвестицій у проекти, які ще не завершені. Відсутність зростання може вказувати на стагнацію в цьому процесі.

Основні засоби залишилися практично без змін. Їх вартість у 2023 році становить 96 тис. грн, що на 1,3% менше порівняно з 2021 роком. Частка основних засобів у загальних активах також не змінилася і становить 25,59%.

Первісна вартість основних засобів залишилася стабільною — 343 тис. грн протягом 2019-2023 років, що свідчить про відсутність нових придбань або модернізації основних засобів.

Знос основних засобів незначно збільшився з 245,3 тис. грн у 2021 році до 247 тис. грн у 2023 році, що означає, що рівень зношеності основних засобів збільшується, хоч і повільно (зростання на 0,5%).

Загальна сума необоротних активів дещо зменшилася — з 376,5 тис. грн у 2021 році до 375,2 тис. грн у 2023 році, що становить 99,7% від рівня 2021 року. Це незначне зниження є результатом відсутності нових капітальних інвестицій та поступового зменшення залишкової вартості основних засобів.

Таблиця 2.6 - Показники платоспроможності та ліквідності ТОВ «Вереск-Агро»

№ п/п	Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+,-) звітнього року від	
							2023 / 2019	2023 / 2021
1.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,40	0,33	0,35	0,14	2,38	1,98	2,03
2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,02	1,84	3,22	2,36	4,86	3,84	1,64
3.	Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,96	1,8	3,19	2,36	4,86	3,90	1,67
4.	Коефіцієнт покриття	2,31	2,98	4,03	3,53	5,36	3,05	1,33
5.	Величина власного оборотного капіталу	611,8	807,6	1062,7	1080,9	1454,4	842,6	391,7
6.	Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,68	0,71	0,74	0,74	0,79	0,11	0,05

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства

За даними таблиці коефіцієнт абсолютної ліквідності значно зріс у 2023 році до 2,38, що перевищує показник 2019 року на 1,98 та показник 2021 року на 2,03. Це свідчить про значне покращення здатності підприємства оперативно погашати свої короткострокові зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних активів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показав стабільне зростання протягом досліджуваного періоду, досягнувши 4,86 у 2023 році. Це на 3,84 більше, ніж у 2019 році, та на 1,64 більше порівняно з 2021 роком, що підтверджує підвищення фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт проміжної ліквідності також демонструє позитивну динаміку, піднявшись з 0,96 у 2019 році до 4,86 у 2023 році, із приростом 3,90 та 1,67 порівняно з 2019 та 2021 роками відповідно.

Коефіцієнт покриття зріс з 2,31 у 2019 році до 5,36 у 2023 році, що свідчить про покращення співвідношення між поточними активами та зобов'язаннями. Відхилення становить +3,05 до 2019 року та +1,33 до 2021 року.

Величина власного оборотного капіталу значно збільшилася: з 611,8 тис. у 2019 році до 1454,4 тис. у 2023 році (+842,6 тис. за цей період). Зростання також помітне порівняно з 2021 роком (+391,7 тис.).

Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу залишався стабільним, поступово збільшуючись. У 2023 році він становив 0,79, що на 0,11 більше, ніж у 2019 році, та на 0,05 більше порівняно з 2021 роком.

Платоспроможність та ліквідність підприємства значно покращилася протягом аналізованого періоду, що підтверджується зростанням усіх ключових показників ліквідності та величини власного оборотного капіталу. Особливо помітно збільшилася абсолютна ліквідність, що свідчить про посилення платоспроможності. Це створює сприятливі умови для подальшого розвитку та інвестицій.

Дані таблиці свідчать про те, що коефіцієнт фінансової стабільності демонструє суттєве зростання протягом аналізованого періоду, підвищившись із 2,24 у 2019 році до 5,49 у 2023 році. Відхилення становить 3,25, що свідчить про значне зміцнення фінансової позиції підприємства.

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) поступово збільшувався з 0,73 у 2019 році до 0,85 у 2023 році, із приростом 0,12. Це позитивна тенденція, яка вказує на підвищення частки власних коштів у загальній структурі фінансування.

Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів зменшився з 0,33 у 2019 році до 0,18 у 2023 році, із відхиленням -0,15. Це означає, що підприємство стало менш залежним від залучених коштів, що зміцнює його фінансову стійкість.

Коефіцієнт концентрації власного капіталу показав аналогічне зростання, як і коефіцієнт фінансової стабільності, досягнувши 5,49 у 2023 році (+3,25 відносно 2019 року), що свідчить про більшу частку власного капіталу у загальній структурі активів.

Таблиця 2.7- Показники фінансової стійкості ТОВ «Вереск-Агро»

№ п/п	Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+,-) звітнього року від базисного
1	Коефіцієнт фінансової стабільності	2,24	2,94	4,1	3,4	5,49	3,25
2	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,73	0,76	0,8	0,77	0,85	0,12
3	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	0,33	0,30	0,24	0,29	0,18	-0,15
4	Коефіцієнт концентрації власного капіталу	2,24	2,94	4,1	3,4	5,49	3,25
5	Коефіцієнт фінансової залежності	0,33	0,30	0,24	0,29	0,18	-0,15

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт фінансової залежності зменшився до 0,18 у 2023 році, що на 0,15 менше, ніж у 2019 році. Це додатково підтверджує зниження частки позикових коштів у фінансуванні підприємства.

Протягом аналізованого періоду підприємство значно покращило свою фінансову стійкість і незалежність. Спостерігається зростання показників фінансової стабільності та автономії, а також суттєве зниження залежності від

позикових коштів. Ці тенденції свідчать про зростання фінансової автономності та покращення загальної структури капіталу підприємства.

2.2. Аналіз стану, ефективності використання та збереження земельних і трудових ресурсів ТОВ «Вереск-Агро».

ТОВ «Вереск-Агро» - мале сільськогосподарське підприємство, що функціонує в умовах підвищеного ризику через близькість до зони військових дій (50 км від кордону з країною-агресором). Земельний фонд підприємства становить 89 га, які використовуються для вирощування зернових та технічних культур. Штат підприємства складається з двох постійних працівників, що є типовим для малого бізнесу в аграрній сфері.

Попри обмеженість ресурсів, підприємство демонструє стійкість до зовнішніх викликів, зокрема економічних труднощів та обмеженого доступу до ринку. Важливим аспектом діяльності є ефективне використання земельного фонду та раціональна організація праці, що дозволяє зберігати конкурентоспроможність у складних умовах.

Земельний фонд ТОВ «Вереск-Агро» має не змінну протягом аналізованого періоду площу у 89 га, які повністю використовуються для сільськогосподарського виробництва. Ефективність використання земельних ресурсів аналізується за такими показниками, як:

- урожайність культур. Підприємство забезпечує середні показники врожайності, які відповідають регіональним стандартам. Висока увага приділяється правильному сівоzmіні та раціональному застосуванню добрив;
- стан ґрунтів. Періодичний агрохімічний аналіз демонструє стабільний рівень родючості ґрунтів, завдяки чому зберігається їх продуктивний потенціал.

Серед обмежувальних факторів – високий рівень витрат на логістику та нестабільність цін на добрива через воєнний стан. Ці умови вимагають від

підприємства ретельного планування посівних кампаній та заходів збереження ґрунтів.

Таблиця 2.8 – Аналіз земельних ресурсів та ефективність їх використання ТОВ «Вереск-Агро»

Показник	Одиниці виміру	2019 рік	2023 рік	Зміна (+/-)	Темп приросту, %
Загальна площа земель	га	85	89	4	4,7
Орні землі	га	85	89	4	4,7
Урожайність основних культур	ц/га	54,9	45,8	-9,1	-16,6
Виробництво на 1 га землі	грн/га	2128,0	1632,6	-495,4	-23,3
Витрати на 1 га землі	грн/га	1851,3	1338,7	-512,6	-27,7
Рентабельність землекористування	%	14,9	22,0	7,0	46,9

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства

Ефективність діяльності ТОВ «Вереск-Агро» значною мірою визначається здатністю підприємства адаптуватися до змінних умов середовища. Висока концентрація управлінських функцій на двох працівниках дозволяє оперативно приймати рішення, що є ключовим фактором виживання в умовах воєнного стану. Додатково винаймаються працівники лише за необхідності для проведення певних видів робіт.

Таблиця 2.9 – Аналіз трудових ресурсів та ефективність їх використання ТОВ «Вереск-Агро»

Показник	Одиниці виміру	2019 рік	2023 рік	Зміна (+/-)	Темп приросту, %
Чисельність працівників	осіб	2	2	0,0	0,0
Середньомісячна заробітна плата	грн	10000	14000	4000,0	40,0
Дохід підприємства на 1 грн зарплати	грн	8,28	15,98	7,7	92,9

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства

Підприємство функціонує за умов значного дефіциту трудових ресурсів: постійно працюють лише два працівники. Для виконання сезонних робіт залучаються тимчасові працівники або використовується орендована техніка. Основними характеристиками трудових ресурсів є:

- кваліфікація персоналу. Працівники мають базові знання та досвід у сфері агровиробництва, що забезпечує виконання основних технологічних операцій.
- продуктивність праці. Завдяки чіткій організації робочого процесу та використанню сучасної техніки вдається мінімізувати витрати часу на одиницю продукції.

Серед проблемних аспектів слід відзначити високий рівень фізичного та психологічного навантаження на працівників, спричинений дефіцитом робочої сили через мобілізаційні та міграційні процеси у країні, складними умовами роботи в зоні постійного ризику для життя і здоров'я.

Оцінка ефективності використання земельних і трудових ресурсів здійснюється за допомогою таких показників:

- валовий збір продукції на 1 га. Даний показник по аналізованому підприємству відповідає середньому рівню в регіоні, попри обмеженість технічних та людських ресурсів.
- витрати праці на одиницю продукції. Завдяки механізації вони залишаються конкурентоспроможними порівняно з іншими малими підприємствами.

Серед основних напрямів збереження земельних і трудових ресурсів на аналізованому підприємстві слід зазначити:

- оптимізація використання земельного фонду, за рахунок подальшого впровадження агротехнологій, які підвищують врожайність без виснаження ґрунтів;
- підвищення кваліфікації працівників через проведення навчань щодо сучасних методів ведення господарства;
- залучення додаткових інвестицій для оновлення технічного парку та зниження залежності від ручної праці.

Аналіз показав, що ТОВ «Вереск-Агро», працюючи в умовах обмежених ресурсів, демонструє ефективність у використанні як земельного, так і трудового потенціалу. Разом із цим підприємство потребує впровадження заходів для збереження ґрунтової родючості, зниження трудового навантаження та підвищення стійкості до зовнішніх викликів.

Аграрна сфера значною мірою залежить від стану земельних ресурсів. Їх збереження передбачає виконання таких завдань:

- Інвестиції у відновлення родючості земель: залучення державних та міжнародних грантів на проведення меліоративних робіт, рекультивацію земель, очищення територій від вибухонебезпечних предметів; використання пільгових кредитів для фінансування закупівлі органічних добрив, сучасної сільськогосподарської техніки, що мінімізує деградацію ґрунту.

- Впровадження екологічно безпечних технологій обробітку земель: перехід на технології no-till (нульового обробітку ґрунту) або мінімального обробітку, які знижують ерозію ґрунтів; розробка фінансових програм підтримки фермерів, які впроваджують екологічно чисті технології, через субсидії або податкові пільги.

- Державна підтримка: фінансування державою програм моніторингу стану земель, що постраждали від воєнних дій; створення фондів компенсації витрат підприємств на відновлення земель, пошкоджених через збройні конфлікти.

Збереження трудових ресурсів є не менш важливим завданням для аграрних підприємств. Воно передбачає забезпечення працівників необхідними соціальними та економічними гарантіями.

- Інвестиції у підвищення кваліфікації персоналу: організація навчальних програм та тренінгів для працівників із використанням сучасних технологій; державні програми фінансування перепідготовки фахівців для роботи в умовах післявоєнного відновлення.

- Соціальна підтримка працівників: забезпечення пільгових умов житлового кредитування для працівників підприємства; організація страхування працівників за рахунок підприємства, включаючи медичне страхування та страхування життя.

- Створення конкурентних умов праці: запровадження фінансових стимулів, таких як премії, бонуси та надбавки за роботу в складних умовах; залучення іноземних інвестицій для фінансування модернізації умов праці на аграрних підприємствах.

Збереження земельних і трудових ресурсів потребує інтегрованого фінансового підходу, що включає: розробку механізмів державно-приватного партнерства для спільного фінансування ініціатив із відновлення земель та збереження трудового потенціалу; створення спеціалізованих фондів для підтримки аграрних підприємств у складних умовах; використання фінансових інструментів, таких як аграрні розписки, страхування ризиків і випуск зелених облігацій для фінансування екологічних і соціальних ініціатив та впровадження цих заходів забезпечить сталий розвиток аграрного сектора та підвищить його стійкість до сучасних викликів.

2.3. Оцінка фінансового забезпечення матеріальних ресурсів ТОВ «Вереск-Агро»

Розробка дієвої стратегії для підприємства аграрної сфери та забезпечення його стабільної роботи значною мірою залежать від його ресурсного потенціалу, фінансових можливостей, впровадження сучасних технологій і використання інтелектуального капіталу. Завдяки оптимальному поєднанню та ефективному використанню наявних ресурсів підприємство здатне створювати унікальні конкурентні переваги, які забезпечують його успішність на ринку.

Дані таблиці 2.10 свідчать про те, що вартість основних виробничих фондів на початок 2023 року залишилася на рівні 342,60 тис. грн, що на 6500 грн більше порівняно з 2019 роком. Це свідчить про незначне оновлення фондів у 2021 році, після чого протягом 2019-2023 років нових надходжень не було.

Таблиця 2.10 - Показники руху і якісного складу основних фондів ТОВ «Вереск-Агро»

№ з/п	Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення (+,-) звітного року від базисного	
							натуральних одиниць	%
1.	Вартість основних виробничих фондів на початок року, тис. грн.	336,1	337,6	337,60	342,60	342,60	6,5	101,9
2.	Надійшло ОВФ за рік, тис. грн.	1,5	0,00	5,00	0,00	0,00	-1,5	0,0
3.	Вибуло ОВФ за рік, тис. грн.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	-
4.	Нараховано амортизації, тис. грн.	222,75	223,40	245,30	246,60	246,60	23,85	110,7
5.	Коефіцієнт вибуття	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	-
6.	Коефіцієнт оновлення	0,004	0,00	0,015	0,00	0,00	-0,004	0,0
	Рівень зношення, %	0,66	0,66	0,72	0,72	0,72	0,06	109,1
	Рівень придатності, %	0,34	0,34	0,28	0,28	0,28	-0,06	82,4
	Питома вага активної частини, %	98	98	98	98	98	0	100,0

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства

Надходження ОВФ за рік у 2019-2023 роках дорівнювало нулю, що свідчить про відсутність інвестицій у нові основні фонди. У 2019 році було вкладено 1,5 тис. грн та у 2021 році основні засоби бали оновлені на суму 5,00 тис грн, але після цього оновлення не проводилось.

Амортизація за всі п'ять років зростала незначно. У 2023 році нараховано 246,60 тис. грн амортизації, що на 23,85 тис. грн більше порівняно з 2019 роком, відображаючи планомірне зношення фондів.

Коефіцієнт оновлення ОВФ впав з 0,015 у 2021 році до нуля у 2019-2023 роках, що вказує на відсутність нових придбань основних засобів у ці періоди.

Рівень зношення основних фондів залишався стабільним на рівні 72%, що свідчить про значне зношення наявних засобів і потребу в оновленні.

Рівень придатності фондів також залишився стабільним на рівні 28%, що вказує на невеликий запас придатних для використання активів.

Отже, протягом 2019-2023 років підприємство не здійснювало інвестицій в оновлення основних виробничих фондів, що призвело до високого рівня їх зношення. Для підвищення ефективності роботи у майбутньому необхідно зосередитися на модернізації та оновленні основних засобів.

Таблиця 2.11 - Забезпеченість підприємства основними виробничими фондами та ефективність їх використання ТОВ «Вереск-Агро»

Показники	2019 р	2020 р	2021 р	2022 р.	2023 р.	2023 р. у % до 2019 р.
1. Фондозабезпеченість на 100 га, тис. грн.	378,48	379,33	382,13	384,94	384,94	101,7
2. Фондоозброєність, тис. грн.	168,43	168,8	170,05	171,30	171,30	101,7
3. Фондовіддача	2,95	4,54	4,73	2,56	7,84	265,8
4. Фондоємність	0,339	0,220	0,212	0,390	0,128	37,8

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства

Дані таблиці 2.11 свідчать про те, що фондозабезпеченість на 1 га залишилася практично стабільною, збільшившись лише на 1,7% у 2023 році порівняно з 2019 роком (384,94 тис. грн у 2023 році). Це свідчить про відсутність суттєвих змін у забезпеченості підприємства основними засобами на площу сільськогосподарських угідь.

Фондоозброєність, яка відображає кількість основних засобів на одного працівника, також залишилася майже незмінною, зростаючи на 1,7% порівняно з 2019 роком. Це вказує на стабільну структуру виробничих фондів на підприємстві.

Фондовіддача суттєво покращилася у 2023 році, досягнувши 7,84 (зростання на 165,8%). Це означає, що підприємство значно підвищило ефективність використання своїх основних засобів для генерування доходів, що є позитивним показником.

Фондоємність, навпаки, знизилася до 0,128 у 2023 році, що на 62,2% нижче порівняно з 2019 роком. Це свідчить про те, що підприємство потребує менше основних засобів для виробництва одиниці продукції, що також є ознакою підвищення ефективності.

Отже, незважаючи на стабільність показників фондозабезпеченості та фондоозброєності, підприємство демонструє значне покращення ефективності використання своїх основних фондів у 2023 році, що відображається у зростанні фондовіддачі та зниженні фондоємності. Це свідчить про більш раціональне використання ресурсів і підвищення продуктивності.

Дані таблиці свідчать про те, що оборотні фонди на аналізованому товаристві у 2023 році зменшилися до 167,0 тис. грн, що на 133,9 тис. грн або 44,5% менше порівняно з 2019 роком. Це свідчить про скорочення обсягу оборотних фондів, що пов'язано з оптимізацією обсягів виробництва.

Виробничі запаси, які є основною складовою оборотних фондів, також зменшилися до 167,0 тис. грн у 2023 році, що на 486,8 тис. грн або 74,5% менше порівняно з 2019 роком. Це свідчить про зниження потреби у виробничих запасах через більш ефективне їх використання.

Готова продукція знизилася до 167,0 тис. грн у 2023 році, що на 129,8 тис. грн або 43,7% менше порівняно з 2019 роком. Це може вказувати на зниження обсягів готової продукції, що зберігається на складі.

Витрати майбутніх періодів протягом аналізованого періоду зменшились у 2023 році порівняно з 2019 на 4,05 тис. грн. Це вказує на значне збільшення витрат, які підприємство очікує покрити у майбутніх періодах.

Фонди обігу аналізованого товариства зросли на 740,2 тис. грн у 2023 році порівняно з 2019 роком, що свідчить про загальне збільшення активів підприємства, доступних для фінансування операційної діяльності.

Таблиця 2.12 - Склад і структура оборотних засобів ТОВ «Вереск-Агро»

Показники	2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення (+,-) звітного року від базисного	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Оборотні фонди – всього	300,9	25,5	342,5	24,2	283,7	20,1	466,4	30,9	167	9,3	-133,9	55,5
в т.ч. виробничі запаси, з них:	653,8	55,3	568,2	40,2	283,1	20,0	500,2	33,2	167,00	9,3	-486,8	25,5
готова продукція	296,8	25,1	342,5	24,2	275,6	19,5	466,4	30,9	167,0	9,3	-129,8	56,3
витрати майбутніх періодів	4,05	0,3	0,00	0,0	8,10	0,6	0,00	0,0	0,00	0,0	-4,05	0,0
Фонди обігу – всього	880,4	74,5	1071,5	75,8	1130,3	79,9	1042,3	69,1	1620,6	90,7	740,2	184,1
Оборотні засоби – всього	1181,3	100	1414	100	1414,0	100	1508,7	100	1787,6	100	606,4	151,3

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства

Таким чином, можна зробити висновок про те, що у 2023 році підприємство скоротило обсяги оборотних фондів, зокрема виробничих запасів і готової продукції, що може бути ознакою оптимізації витрат або зниження обсягів виробництва. Водночас, значне зростання витрат майбутніх періодів та фондів обігу свідчить про підготовку до майбутніх інвестицій або розширення діяльності.

У наступній таблиці розглянемо ефективність використання оборотних фондів на ТОВ «Вереск-Агро».

Таблиця 2.13 - Показники економічної ефективності використання оборотних фондів ТОВ «Вереск-Агро»

№ з/п	Показники	2019р.	2020р.	2021р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення (+,-) звітного року від базисного	
							натуральних одиниць	%
1	Середньорічна вартість оборотних фондів, тис. грн.	1136,7	1197,5	1313,9	1461,35	1648,15	511,4	145,0
2	Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	994,15	1533,2	1607	877,6	2685,1	1691,0	270,1
3	Коефіцієнт оборотності	0,87	1,28	1,22	0,6	1,63	0,8	186,4
4	Коефіцієнт закріплення	1,14	0,78	0,82	1,67	0,61	-0,5	53,3
5	Тривалість 1 обороту, днів	412	281	294	599	221	-191	53,7
6	Рентабельність, %	2,35	17,90	-0,13	7,19	22,66	20,3	964,7

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства

Дані таблиці 2.13 свідчать про те, що середньорічна вартість оборотних фондів зросла на 511,4 тис. грн або на 45% порівняно з 2019 роком і склала 1648,15 тис. грн у 2023 році. Це свідчить про збільшення обсягів оборотних активів підприємства для забезпечення операційної діяльності.

Виручка від реалізації продукції значно зросла на 1691,0 тис. грн або на 170,1% у 2023 році порівняно з 2019 роком, досягнувши 2685,10 тис. грн. Це свідчить про підвищення ефективності збуту та зростання обсягів реалізації продукції.

Коефіцієнт оборотності збільшився з 0,87 у 2019 році до 1,63 у 2023 році, що на 0,8 більше, або на 86,4%. Це означає, що підприємство ефективніше використовує свої оборотні фонди, прискорюючи їх обіг.

Коефіцієнт закріплення знизився до 0,61 у 2023 році (на -0,5 порівняно з 2019 роком), що свідчить про зменшення потреби в оборотних активах для генерування одиниці виручки. Це позитивний сигнал про підвищення ефективності використання оборотних коштів.

Тривалість одного обороту значно скоротилася з 412 днів у 2019 році до 221 дня у 2023 році, що на 191 день менше. Це також вказує на прискорення обороту активів і підвищення їх продуктивності.

Рентабельність суттєво зросла з 2,35% у 2019 році до 22,66% у 2023 році, що є значним покращенням (на 20,3%). Це свідчить про різке зростання прибутковості підприємства та ефективність його діяльності.

Отже, можна зробити висновок про те, що у 2023 році підприємство демонструє суттєве покращення ефективності використання оборотних фондів, зростання обсягів реалізації та підвищення рентабельності. Скорочення тривалості обороту і зростання коефіцієнта оборотності свідчать про оптимізацію процесів управління активами.

Таблиця 2.14 - Фінансові результати і рентабельність операційної діяльності ТОВ «Вереск-Агро»

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення (+, -)
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	994,15	1533,2	1607	877,6	2685,1	1690,95
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	777,35	1149,3	1397	814,7	2140,9	1363,55
Валовий прибуток (збиток)	216,8	383,9	210	62,9	544,2	327,4
Інші операційні доходи	0	0	0	314,8	176,2	176,2
Адміністративні витрати	0	0	0	0	0	0
Витрати на збут	0	0	0	0	0	0
Інші операційні витрати	215,15	190,1	211,7	272,7	346,9	131,75
Фінансовий результат від операційної діяльності	-31,73	26,7	-1,7	105	373,5	405,23
Фінансовий результат до оподаткування	-31,73	26,7	-1,7	105	373,5	405,23
Чистий прибуток (збиток)	-31,73	26,7	-1,7	105	373,5	405,23

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства

Дані таблиці 2.14 свідчать про те, що чистий дохід від реалізації продукції значно зріс у 2023 році до 2685,1 тис. грн, що на 1690,95 тис. грн більше порівняно з 2019 роком. Собівартість реалізованої продукції також збільшилася, досягнувши 2140,9 тис. грн у 2023 році, що на 363,55 тис. грн більше порівняно з 2019 роком. Однак зростання собівартості було меншим, ніж зростання доходу, що позитивно вплинуло на валовий прибуток, який у 2023 році склав 544,2 тис. грн, що на 327,4 тис. грн більше порівняно з 2019 роком. Це свідчить про покращення прибутковості підприємства та здатність ефективно контролювати витрати.

Інші операційні доходи з'явилися у 2022 році і склали 176,2 тис. грн у 2023 році, що свідчить про додаткові джерела доходів, які підтримують фінансовий результат. Інші операційні витрати збільшилися до 346,9 тис. грн у 2023 році, що на 131,75 тис. грн більше порівняно з 2019 роком. Проте це зростання витрат не зменшило загальний позитивний фінансовий результат.

Фінансовий результат від операційної діяльності покращився з -31,73 тис. грн у 2019 році до 373,5 тис. грн у 2023 році, що є значним зростанням прибутковості компанії.

Чистий прибуток підприємства у 2023 році склав 373,5 тис. грн, що на 405,23 тис. грн більше порівняно з 2019 роком, коли було зафіксовано збиток.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що у 2023 році підприємство демонструє значне покращення фінансових показників, особливо у сфері прибутковості та доходів. Зростання чистого прибутку свідчить про ефективне управління витратами та використання нових можливостей для збільшення доходу.

Дані таблиці 2.15 свідчать про те, що збитковість активів зросла з негативного значення -5,0 у 2019 році до 4,61 у 2023 році, що свідчить про суттєве підвищення ефективності використання активів для генерації прибутку. Відхилення становить 9,6 пунктів, що є позитивною динамікою.

Збитковість власного капіталу також різко покращилася: з -6,1 у 2019 році до 5,68 у 2023 році, з відхиленням у 11,8 пунктів. Це свідчить про підвищення прибутковості для інвесторів та власників компанії.

Таблиця 2.15 - Показники рентабельності, ТОВ «Вереск-Агро», %

№ п/п	Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення (+,-) звітнього року від базисного
1.	Рентабельність (збитковість) активів	-5,0	-2,6	-0,03	1,43	4,61	9,6
2.	Рентабельність (збитковість) власного капіталу	-6,1	-3,2	-0,03	1,81	5,68	11,8
3.	Рентабельність (збитковість) продажів	2,7	6,3	13,07	7,17	20,27	17,6
4.	Рентабельність (збитковість) виробництва	14,7	5,7	15,03	7,72	25,42	10,7

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства

Рентабельність продажів зросла у 2023 році до 20,27, що перевищує показники 2019 року на 17,6 пунктів. Це означає, що компанія стала ефективнішою у отриманні прибутку з кожної гривні доходу від продажів.

Рентабельність виробництва зросла з 14,7 у 2019 році до 25,42 у 2023 році, з відхиленням у 10,7 пунктів. Це показує покращення виробничих процесів, що призвело до збільшення прибутковості від основної діяльності.

Таблиця 2.16 - Факторний аналіз рентабельності виробництва ТОВ «Вереск-Агро»

Показники	2019 рік	2023 рік	Відхилення	
			+/-	%
1. Чистий дохід (виручка від реалізації), тис. грн.	994,15	2685,10	1690,95	270,1
2. Собівартість продукції, тис. грн.	777,35	2140,90	1363,55	275,4
3. Валовий прибуток (збиток), тис. грн.	216,8	544,20	327,40	251,0
4. Середньорічні залишки, у тому числі:				
- Оборотні активи, тис. грн..	1136,7	1787,60	650,90	157,3
- Необоротні активи, тис. грн.	336,85	375,20	38,35	111,4
5. Рівень рентабельності (збитковості) виробництва, %	14,7	25,2	10,45	171,0

Джерело: розраховано автором на основі даних річної фінансової звітності підприємства

За даними таблиці 2.16 можна сказати, що чистий дохід від реалізації зріс на 1078,10 тис. грн або на 167,1% порівняно з 2021 роком. Це свідчить про значне збільшення обсягів реалізації продукції, що є ознакою зростання попиту та ефективної стратегії продажів.

Собівартість продукції також збільшилася на 743,90 тис. грн або на 153,2%, що є природним наслідком зростання обсягів виробництва. Проте зростання собівартості є меншим, ніж зростання чистого доходу, що позитивно відобразилося на валовому прибутку.

Валовий прибуток у 2023 році становив 544,20 тис. грн, що на 327,4 тис. грн або на 151,0% більше порівняно з 2019 роком. Це свідчить про покращення прибутковості підприємства і ефективності управління виробничими витратами.

Середньорічні залишки оборотних активів зросли на 650,90 тис. грн або на 57,3%, що може свідчити про збільшення обсягу активів, необхідних для підтримки операційної діяльності. Натомість необоротні активи не зазнали суттєвих змін, їхній рівень залишився майже на тому ж рівні (зниження на 38,35 тис. грн або на 11,4%), що вказує на стабільність у довгострокових активах підприємства.

Рівень рентабельності виробництва значно зріс до 25,2% у 2023 році порівняно з 14,7% у 2019 році. Це зростання на 10,45 процентних пункти або на 71,0% свідчить про підвищення ефективності виробництва та збільшення прибутковості з кожної вкладеної гривні.

Таким чином, ТОВ «Вереск-Агро» демонструє значне покращення рентабельності за всіма ключовими показниками. Це свідчить про підвищення ефективності управління активами, капіталом, продажами та виробництвом, що є позитивною ознакою для подальшого розвитку компанії.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОВ «ВЕРЕСК-АГРО»

3.1. Основні напрями фінансового забезпечення відновлення родючості земельних ресурсів в Україні у післявоєнний період

Тисячі гектарів родючих українських чорноземів були знищені бойовими діями під час повального вторгнення на українську територію держави-агресора. Зокрема, станом на березень 2022 року в зонах ризику перебувало близько 110 053 км² сільськогосподарських угідь, що становить понад 30% усіх сільськогосподарських угідь в Україні. Відповідні дані наведені за допомогою сучасних алгоритмів обробки даних дистанційного зондування Землі на основі карт землекористування Copernicus Global Land Services (рис. 3.1) [21].

Найбільш продуктивною частиною ґрунтового профілю (піддається деструктивному впливу) є верхній шар ґрунту (біологічна ґрунтова кірка). Дослідження [47] показують, що ґрунтова кірка важлива для стабільності ґрунту та сприяє його родючості завдяки насиченню ґрунту азотом і підвищеному вмісту органічної речовини в ґрунті. Як показано в [Error! Reference source not found.], крихка кора, яка підтримує життя на ландшафті, втрачається, якщо діяльність людини призводить до: прискороного перемішування (перемішування) профілів; виснаження поживних речовин; забруднення ґрунту зниження проникнення води тощо. Автор [Error! Reference source not found.] зазначив, що ущільнення ґрунту зменшить аерацію та пригнічує проростання, ріст коренів і поглинання поживних речовин розсадою. Автори [48, Error! Reference source not found.] вважають, що всі ці наслідки посилюються під час війни внаслідок руху автотранспорту, підриву вибухонебезпечних предметів тощо. Загалом, порушення стану ґрунтової поверхні

через воєнні дії призводить до втрати різноманіття та біомаси верхнього родючого шару ґрунту.

Рисунок 3.1 – Мапа земельних ресурсів сільськогосподарського призначення України, що постраждали внаслідок військової агресії російської федерації станом на 16.03.2022 р.

Примітка: червоним кольором позначено ландшафти, які знаходяться в межах зони ризикового аграрного виробництва.

Джерело: побудовано на основі [21].

Головне питання, яке стоїть сьогодні перед науковцями та фермерами, полягає в тому, як різні види порушень, викликаних військовими діями, впливають на параметри ґрунту, життєдіяльність рослин і репродуктивний потенціал [45]. Зважаючи на те, що значна частина військових дій у 2022 році відбувається на територіях з найбільш родючими ґрунтами України та Європи, а тому піддається впливу забруднення та ерозії, це матиме значний негативний вплив на українське сільськогосподарське виробництво.

Встановлено, що сучасні війни можуть спричинити такі екологічні порушення, які наведено на рис. 3.2 [7].

Рисунок 3.2 – Екологічні порушення, спричинені воєнними діями

Джерело: побудовано на основі [24].

Для оздоровлення ґрунту необхідно розробити технології, що відтворюють його властивості з урахуванням конкретних факторів. Цей процес є складним і трудомістким, тому починати його необхідно зараз, навіть якщо бойові дії ще не закінчені, враховуючи, що середньосвітова швидкість утворення родючих шарів ґрунту становить приблизно 0,06 мм/рік [46].

Для ефективного впровадження всіх заходів з відновлення родючості ґрунтів необхідно проводити постійний моніторинг їх ефективності, включаючи: аналіз методів господарювання, плани коригувальних дій, витрати та очікувану прибутковість, віддалений вплив на екосистему.

Основним негативним впливом на ґрунт є ущільнення військовим транспортом, що негативно впливає на рухливість поживних елементів і цикли азоту та вуглецю на користь більших викидів парникових газів у вологих умовах, та хімічне забруднення внаслідок потрапляння в ґрунти паливно-мастильних матеріалів, важких металів, нітроароматичних вибухових речовин, фосфорорганічних нервово-паралітичних речовин, радіоактивних елементів.

Враховуючи зазначене вище, можна запропонувати наступний порядок дій для відновлення родючості ґрунтів із різними ступенями й причинами пошкоджень (рис. 3.3).

Рисунок 3.3 – Етапи відновлення земельних угідь, що постраждали від воєнних дій

Джерело: побудовано на основі [46]

За даними рисунка 3.3, початковим і одним із найважливіших заходів відновлення земельних угідь є гуманітарне розмінування. За прогнозами ООН, на розмінування українських територій, може знадобитись від 5 до 7 років за умови використання новітніх культивації земель із пошкодженим родючим шаром ґрунту

– у 39,6 млн дол. США. Наприклад, після Другої світової війни Польщі, знадобилося близько 12 років для розмінування території країни. У середині червня 2022 року кількість розмінованих територій нашої країни вже становила 2 мільйони гектарів, проте ще 30 мільйонів залишаються. Згідно з даними ООН, на сьогодні, Україна є однією з найбільш замінованих країн світу поруч з Афганістаном, Сирією та Боснією [27].

Якщо землю планується використовувати під посів сільськогосподарських культур, то після вирівнювання поверхні проводять пошарову оранку і аналіз ґрунту – на кожній глибині від 20 сантиметрів до одного метра ділянку піддають агрохімічній оцінці на основні елементи живлення. За отриманими результатами проводиться оптимізація живлення шляхом внесення добрив переважно природного походження (Ембіко, Граундфікс, Азотофіт-р, МікоФренд-т, Меланоріз, 1p Seed Treatment, Гумісол-прима NPK та ін.).

Поряд зі значними змінами ландшафту спостерігався значний рівень хімічного забруднення ґрунту в місцях розриву кірки. Тому після вирівнювання поверхні землі спочатку потрібно проаналізувати ґрунт на вміст важких металів і токсичних речовин, щоб оцінити, чи придатна ця ділянка для сільськогосподарського використання. За результатами аналізу приймаються подальші рішення щодо підвищення родючості ґрунту та використання ділянки [5].

Хімічне забруднення ґрунтів, спричинене воєнними діями, доцільно оцінювати з точки зору впливу потенційно токсичних елементів, таких як важкі метали, вибухові речовини та інші хімічні сполуки. До вибухових речовин належать переважно нітроароматичні сполуки, серед яких 2,4,6-тринітротолуол, гексагідро-1,3,5-тринітро-1,3,5-тріазин, октагідро-1,3,5,7-тетранітро-1,3,5,7-тетразоцин, нітрогліцерин, 1,3,5-тринітробензол, динітробензол, N-метил-N,2,4,6-тетранітроанілін та 2,4,6-тринітрофенол. Ці речовини відзначаються високою стабільністю в ґрунтовому середовищі через свою хімічну інертність, що забезпечує їм стійкість до процесів випаровування, гідролізу та біодеградації. Це ускладнює їхнє природне розкладання та потребує спеціальних підходів до реабілітації забруднених земель [41].

На сьогодні відомо багато методів усунення забруднення важкими металами, серед них – механічні, фізико-хімічні та біологічні (рис.3.4) [44].

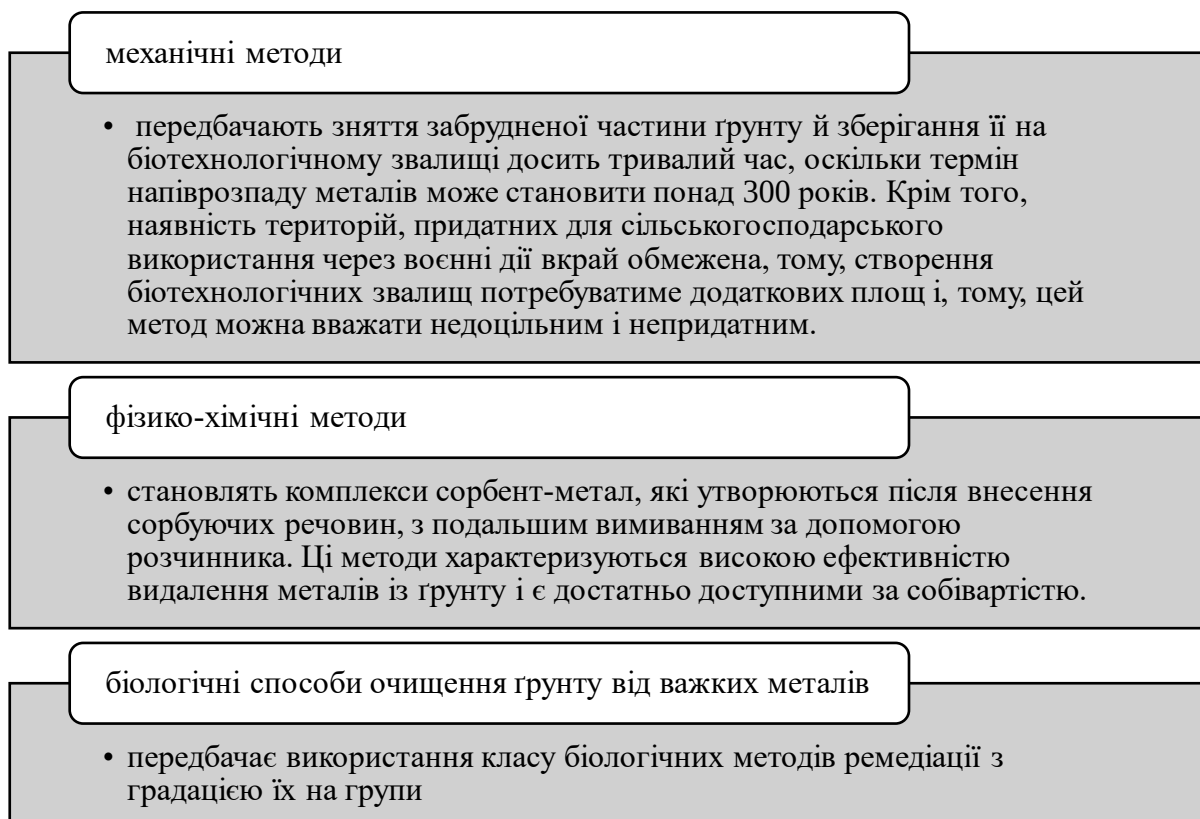

Рисунок 3.4 – Класифікація методів усунення забруднення важкими металами
Джерело: побудовано на основі [Error! Reference source not found.].

На основі аналізу впливу воєнних дій на ґрунти України та заходів щодо їх відновлення, розроблено план дій і виконано приблизний розрахунок витрат для реабілітації території площею 3,00 га, що належить ТОВ «Вереск-Агро» (с. Бубликове, Білопільський район, Сумська область) [38]. Першочергово територію було обстежено за допомогою супутникових знімків, що дало змогу ідентифікувати вирви від снарядів, визначити їх кількість, розміри та типи, а також оцінити можливе хімічне забруднення. Такий підхід забезпечив попереднє уявлення про характер і масштаби пошкоджень: геометрію кратерів, калібр використаних снарядів і рівень токсичних забруднень. Узагальнені витрати на здійснення необхідних заходів щодо відновлення наведено на рис. 3.5.

Екологічний аналіз на забруднювачі	• рН, свинець, кадмій, цинк, мідь, нікель, хром загальний, марганець, кобальт, радіаційний фон, ртуть, миш'як, сурма, ванадій, амоній, нітрати, хлориди, сірка, формальдегід, феноли • Сума - 5900,00 грн
Механічна регенерація	• Чорнозем для засипання 379 вирв від снарядів, 3835,59 м³ • Сума - 767078,00 грн • Механічні роботи для регенерації земель із залученням бульдозерів 132 кВт (180 к.с.) і самоскидів МАЗ 551605 • Сума - 131000,00 грн
Агрохімічна рекультивація	• Гранульоване вапно для вапнування ґрунту, 13,55 т • Сума - 54200,00 грн • Внесення гранульованого вапна трактором потужністю 300 кВт (407 к.с.) • Сума - 13952,00 грн • Добриво Гумат калію «Нітрогумат Євро», 3,01 т • Сума - 120400,00 грн • Внесення добрива розкидачем МВД-1000 в агрегаті з трактором МТЗ-80/82 • Сума - 4500,00 грн

Рисунок 3.5 – Витрати на відновлення земель для ведення аграрної діяльності

Джерело: побудовано на основі власних розрахунків автора.

Вартість проведення розмінування не включена до розрахунків, оскільки завдяки волонтерському проєкту [Military.feodal.online](https://military-feodal.online) фермер може залишити заявку на безкоштовне гуманітарне розмінування [24]. На початок 2023 р. вартість розмінування становила 3–4 дол. США за 1 м², що з урахуванням площі обраної ділянки у 3,01 га становить 90,3–120,4 тис. дол. США.

Критерії для прийняття рішення щодо вибору технологічних заходів з відновлення поживних властивостей ґрунтів базуються на показниках вмісту основних макро- та мікроелементів, а також на фінансових аспектах. У цьому контексті ми пропонуємо застосування комплексного органо-мінерального добрива гумату калію «Нітрогумат Євро», який виробляється Науково-інноваційним

комплексом «Екологія» (ПП НІК «Екологія»). Складові елементи добрива включають: гумінові та фульвокислоти (40%), калій (5%), повний набір амінокислот, органічні хелатоутворюючі кислоти, силікатну кислоту, а також форми вуглецю, доступні для ґрунтової мікрофлори, що сприяє формуванню ґрунтового гумусу, та повний спектр макро- та мікроелементів. З огляду на те, що експериментальні ґрунти характеризуються низьким вмістом гумусу, рекомендована норма внесення має становити не менше ніж 1 т/га.

Для відновлення властивостей ґрунтів та їх використання в аграрному секторі найбільшу частку витрат, крім гуманітарного розмінування, займає механічна меліорація – 81,8 %. З цієї суми 85,5 % становлять витрати на використання чорнозему для вирівнювання ландшафту. Обсяг таких витрат безпосередньо залежить від кількості та калібру снарядних вирв, а також від методу відновлення поживної цінності ґрунту. Тривале ведення активних бойових дій на території України негативно впливає на деякі ключові властивості ґрунтів, що може призвести до їхнього тимчасового вилучення з аграрного обігу. Для відновлення їхньої продуктивності можуть знадобитися сотні років.

3.2. Ефективні стратегії управління трудовими ресурсами та їх розвиток

Зараз Україна переживає четвертий рік конфлікту після повномасштабного російського вторгнення, масштаби якого значно перевищують фізичні збитки. Крім приголомшливого падіння економічних показників у 2022 році (ВВП 28,2%, інфляція 20,6%, приватне споживання 16,9%, інвестиції 33,9%), Україна зіткнулася з величезною гуманітарною кризою. Війна змусила мільйони українців переселитися та завдала руйнівної шкоди інфраструктурі та економіці країни. Хоча міжнародна допомога надала важливу підтримку в короткостроковій перспективі, довгострокове завдання відбудови України є складним завданням, яке потребує значних людських ресурсів, значних фінансових ресурсів і постійної міжнародної

підтримки. Понад 8 мільйонів українців покинули країну з 24 лютого 2022 року, коли Росія почала вторгнення, створивши найбільшу в Європі кризу біженців з часів Другої світової війни. Понад 13 мільйонів людей, майже третина довоєнного населення України, були вимушені покинути свої домівки, з них приблизно 5 мільйонів стали внутрішньо переміщеними особами.

Сусідні країни, особливо Польща, несуть тягар кризи, приймаючи мільйони біженців і витрачаючи власні ресурси. Деякі біженці повернулися, але нова хвиля російських атак може витіснити набагато більше. Поточні дані свідчать про зростання імміграції біженців, оскільки економічна ситуація залишається нестабільною.

Організація Об'єднаних Націй повідомляє, що кількість українських мігрантів значно зросте і до кінця 2024 року досягне приблизно 6,8 млн. Ця триваюча гуманітарна криза впливає не лише на Україну, а й поширюється по всій Європі, лягаючи величезним тягарем на приймаючі країни.

Уразливі групи населення, зокрема жінки та діти, знаходяться під загрозою експлуатації та насильства. Підтримка міжнародної спільноти залишається важливою для зменшення цих наслідків. Такі організації, як Організація Об'єднаних Націй та різноманітні неурядові організації, невпинно працюють над наданням основних послуг, таких як охорона здоров'я, юридична допомога та захист біженців. Однак довгострокове відновлення України вимагатиме значно більших зусиль від урядів, міжнародних організацій та приватного сектору.

Інфраструктурі України завдано значних збитків. Російські авіаудари завдали таких важливих об'єктів, як медичні центри, житлові райони та енергетичні об'єкти, залишивши мільйони без електрики, тепла та чистої води. Обвал дамби Нової Каховки ще більше вплинув на доступ до питної води та створив серйозну загрозу для Запорізької АЕС.

Вартість реконструкції є страхітливою. Збитки, завдані російською агресією, оцінюються у 800 мільярдів доларів, а прогнози Світового банку та українського уряду свідчать, що відбудова може коштувати до 1 трильйона доларів.

Такі масштабні руйнування підкреслюють необхідність залучення великої кількості робочої сили, на додаток до фінансових ресурсів, для відновлення стабільності в Україні.

Використання трудових ресурсів в Україні під час війни супроводжується рядом складних проблем, що негативно впливають на економіку та добробут населення. Серед ключових викликів варто виділити такі: масова міграція та переміщення населення, порушення інфраструктури, скорочення робочих місць, зниження безпеки праці, зменшення доходів населення і психологічний стрес. Для кожної з цих проблем важливо розробити відповідні рішення.

В сучасній ситуації значний вплив на трудові ресурсний потенціал має повномасштабне вторгнення росії в Україну. Війна призвела до значного переміщення населення як в межах країни, так і за кордон, що викликало дефіцит робочої сили в окремих регіонах, де трудова активність істотно зменшилась. Окрім того, військові дії завдали шкоди інфраструктурі, включаючи дороги, мости та залізниці, ускладнюючи доступ до місць роботи та впливаючи на транспортні можливості працівників.

Через бойові дії багато підприємств були змушені припинити роботу через знищене майно та обладнання, а ресурсний потенціал для їх відновлення залишаються недостатніми. Це призводить до скорочення робочих місць і зростання рівня безробіття, що створює нестабільність та небезпечні умови праці, які впливають на добробут і здоров'я працівників. Така ситуація викликає проблему економічної нестабільності та скорочення доходів населення, що може перешкоджати економічному відновленню країни.

Рисунок 3.6 – Проблеми використання трудових ресурсів та напрями їх вирішення в Україні під час війни

Джерело: побудовано на основі [2121].

Війна також ставить під загрозу доступність і якість освіти та професійної підготовки, що може призвести до браку кваліфікованих фахівців у певних галузях. Важливо відзначити, що війна сильно впливає на психологічний стан населення, включно з працівниками, що може позначитися на продуктивності праці та загальному рівні добробуту.

Для подолання цих проблем необхідно реалізувати низку заходів: підтримку тимчасово переміщених осіб та біженців, відновлення інфраструктури, стимулювання економічного розвитку та створення робочих місць, забезпечення безпеки праці та надання психологічної підтримки працівникам.

З моменту початку повномасштабного вторгнення агресора на територію України аграрний сектор, зокрема ринок праці, як найбільш вразливий індикатор змін, зазнає значних збитків та втрат. Як повідомляє Центр досліджень продовольства та землекористування Київської школи економіки разом із Міністерством аграрної політики та продовольства України, регулярні огляди збитків агропромислового комплексу показали, що станом на листопад 2022 року втрачено майже чверть галузі. Прямі збитки становлять 6,6 млрд доларів США, що є майже 23% від усієї вартості активів сільського господарства України, а непрямі збитки досягли 34,25 млрд доларів США [14].

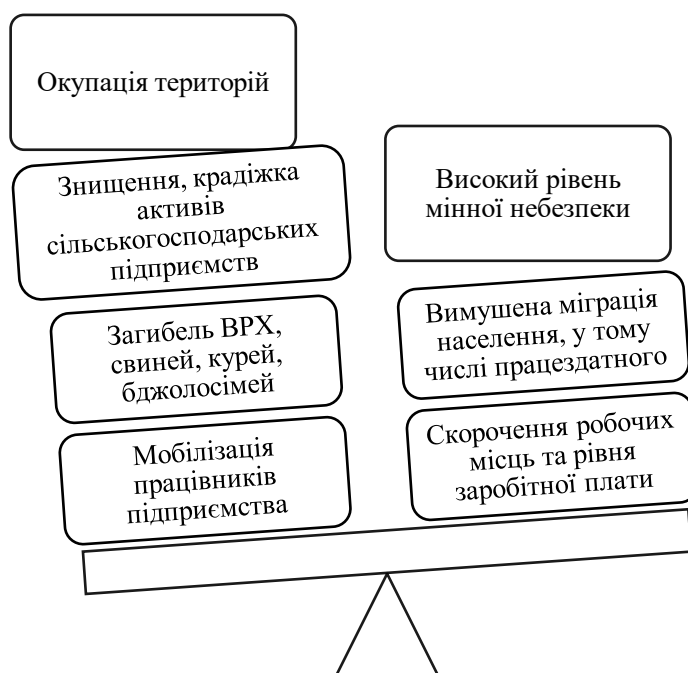

Рисунок 3.7 – Фактори, які спричиняють дестабілізацію функціонування ринку праці в аграрному секторі економіки

Джерело: узагальнено автором

В умовах кризи, викликаній як зовнішніми, так і внутрішніми факторами, ринок праці в аграрному секторі зазнав серйозних випробувань. Нинішня ситуація

характеризується зростанням рівня безробіття та високим рівнем міграції. Проблеми, що виникають, включають соціально-економічну кризу, занепад сільських територій, руйнування сформованих інститутів ринку праці, втрату кваліфікованих фахівців і зростання бідності.

Згідно з Інфляційним звітом Національного банку України за січень 2023 року, національний ринок праці ще тривалий час залишатиметься слабким, проте поступово відновлюватиметься завдяки адаптації населення та бізнесу до умов війни. Очікується, що рівень безробіття почне скорочуватися в поточному році, але залишатиметься високим через довготривалі наслідки війни.

Для розуміння тенденцій ринку праці в аграрному секторі було проаналізовано динаміку кількості вакансій та безробітних у сільському, лісовому та рибному господарстві з 2020 по 2023 роки. На початок квітня 2023 року кількість вакансій склала 3400 одиниць, що на 75,1% менше порівняно з аналогічним періодом 2020 року, тоді як кількість безробітних зменшилась на 78,4%.

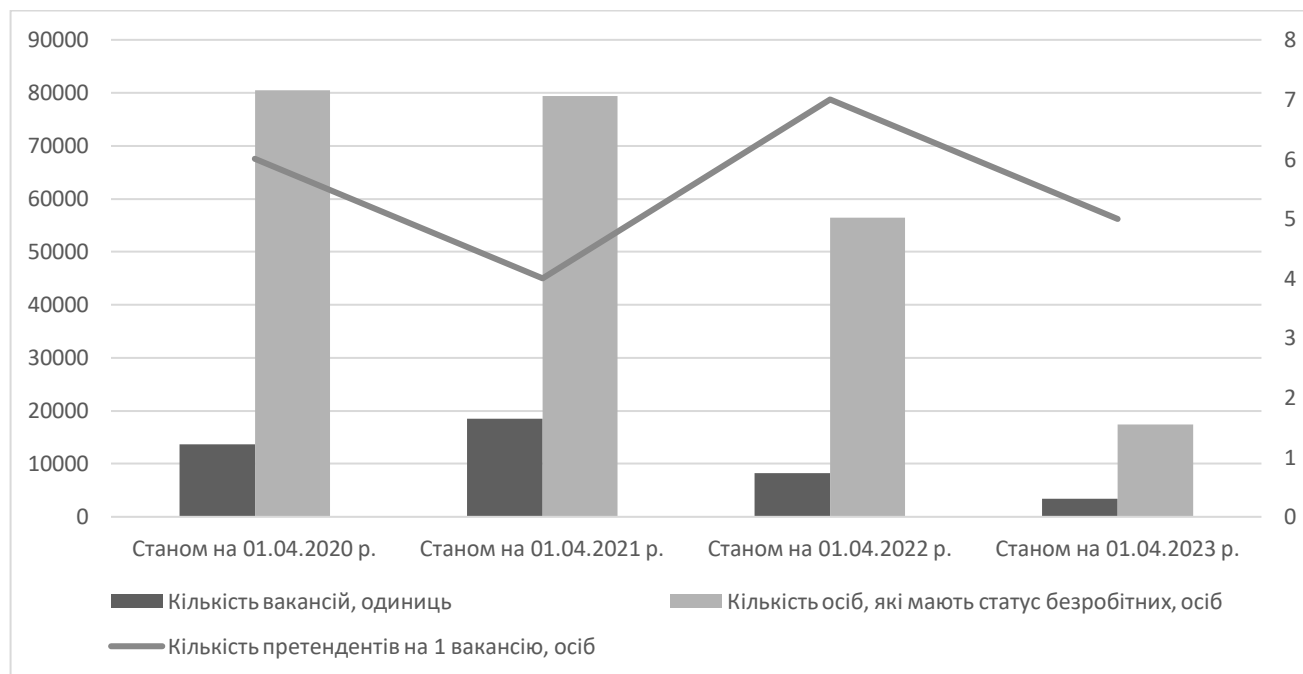

Рисунок 3.8 – Кількість вакансій та осіб, які мають статус безробітних, у сільському, лісовому та рибному господарстві за даними Державної служби зайнятості

Джерело: побудовано автором на основі [2]

Стабілізація ринку праці та підтримка достатнього рівня зайнятості є ключовими питаннями для побудови ефективної системи управління. Нинішні програми з підтримки та стимулювання зайнятості спрямовані на формування оптимальних соціально-трудових відносин. Серед нових форм стимулювання зайнятості – залучення тимчасово безробітних до суспільно-корисних робіт в межах урядової ініціативи «Армія відновлення» [8].

Зважаючи на проведений аналіз ситуації і враховуючи оцінку наслідків війни для аграрного сектору, важливо поступово формувати механізми стабілізації ринку праці. Напрями включають фінансову підтримку аграрних виробників для запобігання банкрутствам, створення інфраструктури для диверсифікації зайнятості у сільській місцевості, покращення демографічної ситуації та підвищення престижу аграрної освіти і роботи в аграрному секторі.

3.3. Фінансові інструменти та механізми підтримки відновлення ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери в умовах війни

Ресурсний потенціал має велике значення в забезпеченні конкурентоспроможності аграрного бізнесу та агропромислового виробництва в цілому. Саме масштаби та структура ресурсного забезпечення мають визначальний вплив на спеціалізацію та концентрацію виробництва, на процеси акціонування та капіталізації сільськогосподарських підрозділів, на інноваційні моделі розвитку виробничих процесів та їх організації.

Джерелом розширеного відновлення в сільськогосподарських і агропромислових підприємствах та в суспільстві в цілому є додатковий продукт і його вартісне вираження, тобто виручка від реалізації та прибуток. При розширеному відтворенні додатковий продукт поділяється на дві основні складові: фонди споживання і фонди накопичення. В даний час процес відновлення

проходить три стадії: виробництво, розподіл, обмін і споживання. На мікрорівні суб'єктами господарювання відновлення відбувається у формі кругообігу капіталу (корпоративні фонди).

Процес розподілу проходить три стадії: грошова, виробнича і товарна [16, с.92]. При цьому перший і третій етапи об'єднуються, утворюючи сферу обігу, а другий – сферу виробництва. Іншою особливістю відновлення на мікрорівні є те, що в процесі кругообігу капіталу на перший план висувається вартісний бік руху. Важливо, щоб гроші приносили зростання. Тут природні та фізичні аспекти руху капіталу залишаються позаду. Вважається, що агропромислові підприємства виробляють те, що приносить комерційний успіх.

Відновлення капіталу на мікрорівні проходить як у формі кругообігу, так і у формі обігу капіталу при його безперервному відтворенні. З точки зору характеру розподілу й обігу розрізняють основний і оборотний капітали. Основні засоби частково та поступово переносять свою вартість на новостворену продукцію у вигляді амортизації, відновлюються за рахунок коштів амортизаційного фонду суб'єкта господарювання і повертаються при реалізації продукції підприємству. До основних фондів належать будівлі і споруди, транспортні засоби, інструменти та обладнання.

Оборотні активи мають дещо схожі характеристики, проте іншу спрямованість. Це частина засобів господарюючого суб'єкта, які втілені в предметі праці і обслуговують виробничий цикл, змінюючи свою природну форму і повністю переносячи всю свою вартість на готовий до продажу продукт. Вони оновлюються протягом кожного виробничого циклу і повертаються в агропромислове підприємство після кожного продажу, що відбувся [11, с. 12]. Сюди входять предмети праці, в першу чергу, сировина, паливо та енергія.

З 24 лютого 2022 року з початком повномасштабного вторгнення військ російської федерації перед аграрними підприємствами Сумської області постали додаткові проблеми у відтворенні ресурсного потенціалу. Адже частина підприємств аграрної сфери Сумщини втратили ті ресурси, що мали до початку війни. Інша частина у постійному стресі через можливість втрати бізнесу за

рахунок постійних обстрілів території нашого регіону, що є причиною скорочення посівних площ у 2024 році на 5% порівняно із минулим роком [**Error! Reference source not found.**], та можливості повторної окупації.

У такі нелегкі часи держава не залишила аграріїв напризволяще. Наприклад, на території нашого регіону запускається державна програма, якою передбачено компенсацію частини вартості придбаної української сільськогосподарської техніки. Розмір компенсації становить 25%. Бюджет програми становить 1 млрд грн.

Окрім того, у поточному році сільськогосподарським виробникам, що є власниками або орендарями ділянки до 120 гектарів, буде надаватися субвенція у розмірі 4000 грн на 1 га безповоротної допомоги, а для деокупованих територій сума субвенції буде у двічі більше. Програма розпочала роботу з травня поточного року [**Error! Reference source not found.**].

Таким чином, на сьогодні питання відновлення ресурсного потенціалу набуває нової актуальності. Багато викликів і, поряд із тим, багато нових можливостей та джерел, такі як грантові програми для аграріїв, створено для оновлення існуючої матеріально-технічної бази аграрних підприємств.

Досвід таких європейських країн як Польща та Румунія свідчить про те, що загальні обсяги фінансування на охорону природного середовища, перед вступом цих країн до ЄС, становили 22 млрд і 32,5 млрд євро відповідно. Для України дана сума може приблизно становити 2–3 % ВВП щорічно. В результаті систематичного недоотримання фінансування на охорону навколишнього природного середовища на державному рівні через недостатність бюджетних коштів, питання пошуку альтернативних джерел фінансування набуває нової актуальності.

Погріщук Г. Б. серед джерел фінансового забезпечення відновлення природних ресурсів зазначає кошти бюджетів та екологічних фондів, власні кошти підприємств, кредитні ресурси, кошти страхових фондів, інвестиції та інші кошти [18].

Статтею 42 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначено наступні джерела: кошти Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів, кошти підприємств, установ та організацій, фонди охорони навколишнього природного середовища, добровільних внесків та інших коштів [19].

Відповідно до діючих нормативно-правових актів в Україні основними джерелами фінансування відновлення природного потенціалу аграрних підприємств є:

- власні вільні кошти суб'єктів господарювання;
- позиковий капітал;
- кошти загального фонду державного та місцевих бюджетів;
- фонди охорони навколишнього середовища (державні екологічні фонди);
- міжнародна допомога [20].

Як свідчить практика, власних джерел фінансування відновлення ресурсного потенціалу не вистачає аграрним підприємствам. Адже, для забезпечення виробництва якісної та конкурентоспроможної продукції необхідно постійно вдосконалювати техніку та технологію. Таким чином, питання відновлення природних ресурсів досить часто відходять на другий план. Виходом із такої ситуації є залучення зовнішніх джерел фінансування.

Усі інструменти екологічної політики поділяються на прямі (direct) і непрямі (indirect). При розробці моделі екологічної політики важливо обирати такі інструменти та їх комбінації, які дозволять максимально ефективно вирішувати конкретні завдання. Особливістю екологічних проблем є те, що їх зазвичай неможливо розв'язати виключно ринковими механізмами, тому необхідне активне втручання держави.

До основних інструментів прямого екологічно-економічного регулювання належать моральний вплив, екологічні стандарти та нормативи. Серед інструментів непрямого регулювання виділяють:

- державні субсидії;
- механізми кредитної системи;

- екологічне оподаткування;
- торгівлю правами (дозволами) на забруднення довкілля;
- механізми екологічного страхування.

На рівні Європейського Союзу відсутній єдиний стандарт звітності для відстеження напрямків використання екологічних надходжень, проте у європейських країнах створено ефективні механізми їх застосування. За даними Database on Policy Instruments for the Environment Організації економічного співробітництва та розвитку, екологічне субсидування у країнах ЄС охоплює такі інструменти:

- гранти;
- податкові пільги;
- кредити на пільгових умовах.

Ці заходи підтримують розвиток лісового господарства, утеплення будівель, придбання електромобілів, а також проведення наукових досліджень у сфері охорони природи. Найефективнішими прикладами є гранти для капітальних інвестицій та повернення кредитів, спрямовані на впровадження екологічних технологій.

В Україні поки що відсутні подібні інструменти екологічного фінансування, а наявні кошти розподіляються в межах цільових бюджетних програм. Це призводить до того, що багато заходів мають лише опосередковане відношення до охорони довкілля. Таким чином, для ефективного відновлення природних ресурсів у сільському господарстві необхідно впроваджувати нові форми фінансової підтримки.

Сільськогосподарське виробництво постійно розвивається та диверсифікується. Ще кілька років тому ферми зі страусами чи равликами, а також теплиці з тропічними фруктами були рідкістю, але нині це звична справа для аграрного сектору. Зі зміною клімату змінюється і характер використання природних ресурсів. У контексті глобалізації антропогенний тиск на довкілля зростає, що створює необхідність у нових підходах до фінансування їх відновлення.

Для цього найчастіше використовуються кошти місцевих екологічних фондів. Зрозуміло, що для покращення акумулювання в них коштів та зростання ефективності їх розподілу та використання необхідною є децентралізація екологічної політики, у тому числі, в частині розподілу екологічних платежів до фондів різних рівнів. Та відповідно до норм Бюджетного кодексу України в найближчий термін спостерігається тенденція до фінансово – бюджетної централізації. Отже, виникають певні правові розбіжності, так як нова редакція Бюджетного кодексу України впроваджувалася з метою підвищення ступеня децентралізації місцевих бюджетів. Але у розподілі екологічних платежів присутня тенденція до централізму, який не надає місцевим органам самоврядування достатню фінансову базу для виконання запланованих масштабних програм та проектів відновлення природних ресурсів регіонального значення [21].

Тому одним із альтернативних джерел фінансового забезпечення регіональної політики в сфері екології в умовах децентралізації можуть стати позабюджетні екологічні фонди. Необхідно зазначити, що інституційна підтримка роботи екологічних фондів у системі державної політики не відповідає сучасній економічній ситуації і потребує обов'язкового реформування.

Зарубіжний досвід свідчить про те, що екологічні фонди є вагомим доповненням до бюджетного фінансування природоохоронних заходів. Наприклад, в економічно розвинених країнах, як США, Нідерланди чи Франція та менш розвинених, Чехія, Угорщина, Польща, Болгарія Словаччина, Естонія присутні екологічні фонди різного характеру та діапазону. Та при цьому основною їх відмінністю від подібних українських фондів є незалежність від державного бюджету та юридичний статус [21].

На сьогодні в Україні присутні всі інституційні умови для формування приватних екологічних фондів на територіальному рівні. Серед безперечних переваг даних фондів є те, що:

- як державні організації вони безпосередньо представляють громаду;
- не мають обмежень у фінансуванні;
- володіють необхідною фінансовою мобільністю та гнучкістю.

Приватні екологічні фонди керуються лише власним статутом так як вільні від корпоративних зобов'язань. З метою сприятливого екологічного майбутнього в нашій країні будуть створюватися подібні приватні фонди на рівні територіальних громад для вирішення конкретних проблем у сфері екології.

Отже, пошук альтернативних джерел є необхідним і повинен сфокусуватися перш за все на розширенні екологічної податкової бази, зростанні штрафів за порушення норм екологічного законодавства, підвищенні ефективності управління в сфері охорони навколишнього природного середовища в Україні, стале та венчурне фінансування, кредитування сфери відновлення природних ресурсів екологічними банками.

На сьогодні в усьому світі досить активно розвивається ринок «зелених» облігацій. Для України, як зазначалось вище, застосування подібних інструментів не є чимось новим. Та багато підприємців і місцеві органи влади потребують конкретизації методики випуску та застосування «зелених» цінних паперів.

Зелена облігація, як і будь-яка інша облігація, є фінансовим інструментом з фіксованим доходом для залучення капіталу через ринок боргового капіталу. Ключова відмінність між «зеленою» облігацією та звичайною облігацією полягає в тому, що емітент публічно заявляє, що збирає капітал для фінансування «зелених» проектів, активів або підприємницької діяльності з екологічною вигодою, таких як відновлення природних ресурсів, відновлювані джерела енергії, низьковуглецевий транспорт або проекти лісового господарства.

На ринку присутні звичайні облігації, що відповідають умовам відновлення природних ресурсів та які можна кваліфікувати як зелені або земельні. З точки зору ціноутворення, більшість зелених (земельних) облігацій, що зараз знаходяться на світовому ринку, мають подібні фінансові характеристики як звичайні облігації того самого емітента, оскільки погашення пов'язане саме з емітентом.

Однак зелені (земельні) облігації, на відміну від звичайних, пропонують емітентам деякі потенційні переваги, зазначені на рис. 3.9.

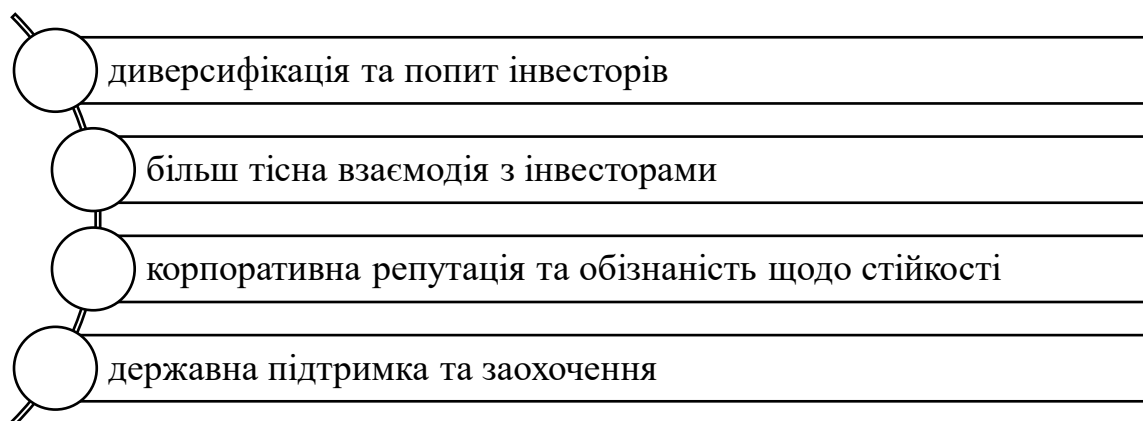

Рисунок 3.9 – Переваги «зелених» (земельних) облігацій над звичайними

Джерело: узагальнено автором

Обмеження щодо типу організації, яка може випускати земельні облігації, відсутні. «Зеленість» компанії не має значення, хоча це може турбувати деяких інвесторів і може спричинити звинувачення в «зелених витратах». Емітентами можуть бути іноземні установи, приватні корпорації, банки або уряди.

Процес випуску земельних облігацій схожий на процес випуску звичайних облігацій, з додатковим акцентом на управління, відстеження та прозорість, що покликані підвищити довіру інвесторів до земельних облікових даних облігації та запобігти звинуваченням емітента в «зелених витратах». Нижче наведено просту схему загального процесу випуску зелених облігацій, який може бути різним залежно від юрисдикції. Нижче наведено вказівки щодо етапів, які вимагають додаткової уваги з боку емітентів зелених облігацій порівняно зі звичайними облігаціями:

1. Перегляд варіантів фінансування:

Емітенту слід розглянути бізнес-обґрунтування випуску земельних облігацій, наскільки даний інструмент відповідає їх цілям фінансування та стратегії стійкого розвитку, та зважити вигоди зі специфічними викликами, які можуть включати:

- видачу та постійне відстеження, моніторинг та звіт про витрати;
- зберігання «близькості» до звичайних облігацій, включаючи дохідність;
- репутаційні ризики, пов'язані із звинуваченнями у «зеленому промиванні»;
- посилений контроль за екологічними показниками

- штрафи за зелене невиконання зобов'язань (при цьому облігація сплачується повністю, але емітент порушує узгоджені зелені положення).

2. Вибір андерайтера.

3. Розробка критеріїв земельних облігацій та процес вибору проекту:

Не існує загальновизнаного стандарту для зелених облігацій та видів діяльності, які можна фінансувати. Емітенти можуть ознайомитися з декількома керівними принципами та джерелами, такими як Принципи зелених облігацій, Стандарт кліматичних облігацій, національні керівні принципи, індекси зелених облігацій та секторальні стандарти для керівництва при визначенні зелених облігацій та процесу, що використовується для визначення прийнятності проектів.

4. Реєстрація / заявка.

5. Процеси та засоби контролю за використанням / управлінням доходами:

Рекомендується встановити надійне управління та контроль для відстеження та розподілу виручки, щоб забезпечити використання виручки відповідно до умов облігації. При розробці механізмів та процесів відстеження слід враховувати наступні напрямки:

- відстеження та управління виручкою
- управління нерозподіленими надходженнями
- страхування

6. Розкриття інформації.

7. Отримання кредитного рейтингу.

8. Випуск облігацій.

9. Розподіл виручки.

10. Поточна звітність:

Звітування про розподіл доходів та екологічні та / або соціальні результати інвестицій регулярно щороку впродовж терміну дії облігацій або проектів, в які інвестується, все частіше очікується інвесторами. Готуючись до розкриття екологічного впливу базових активів чи інвестицій, емітентам рекомендується врахувати:

- заздалегідь розробити процеси моніторингу та оцінки

- впровадження ключових показників ефективності (KPI) та систем збору даних для моніторингу екологічних результатів проектів з часом
- досягнення сторонніх гарантій зменшення ризиків якості даних та підвищення довіри зацікавлених сторін до розкриття інформації

Важливу роль для формування ефективності відтворювального потенціалу підприємства відіграє структура капіталу. І.А. Бланк зазначав, що оптимальним співвідношенням власного та позикового капіталу підприємства буде така структура, при якій буде присутній найбільш ефективний зв'язок між показниками рентабельності власного капіталу та фінансової стійкості підприємства [**Error! Reference source not found.**]. Його дослідження є найбільш впливовим у вітчизняній науково-економічній літературі.

Для того, щоб охарактеризувати використання підприємством позикових коштів, яке впливає на зміну коефіцієнта рентабельності власного капіталу, використовуємо фінансовий леверидж. Стосовно до фінансів можна сказати що, леверидж це механізм, який потенційно впливає на фінансовий стан організації, що дає так званий ефект фінансового важеля. Це показник, який характеризує використання підприємством позикових коштів, що впливає на зміну коефіцієнта рентабельності власного капіталу. Отже, визначення фінансового левериджу можна сформулювати наступним чином, фінансовий леверидж це потенційна можливість впливати на прибуток підприємства шляхом зміни обсягу і структури сукупного капіталу аграрного підприємства.

Визначимо на прикладі ТОВ «Вереск-Агро» оптимальну структуру сукупного капіталу використовуючи ефект фінансового левериджу. Перший варіант розрахунку містить фактичні дані по величині власного капіталу аналізованого підприємства та фінансового результату від операційної діяльності за 2023 рік. Інші дані є розрахунковими. На нашу думку, підприємству необхідно зупинитись на тому варіанті, де воно матиме змогу сформувати найбільшу суму прибутку та рентабельність власного капіталу за високого значення ефекту фінансового левериджу.

Таблиця 3.1 – Оцінка доцільності залучення «зелених» облігацій ТОВ «Вереск-Агро» за показником рентабельності власного капіталу та фінансового левериджу

Показники	Варіанти розрахунку							
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
ВК / ПК	50 / 50	50 / 50	38 / 62	38 / 62	31 / 69	31 / 69	66 / 34	66 / 34
Короткострокові кредити / «Зелені» облігації / Кредит. заборгованість	30 / 30 / 40	25 / 55 / 20	60 / 20 / 20	20 / 20 / 60	70 / 15 / 15	0 / 50 / 50	50 / 0 / 50	30 / 40 / 30
Власний капітал	1830	1830	1830	1830	1830	1830	1830	1830
Позиковий капітал:	1830	1830	2985	2985	4072	4072	943	943
-короткострокові кредити	549	457	1791	597	2851	0	471	283
-«зелені облігації»	549	1006	597	597	611	2036	0	377
-поточні зобов'язання за розрахунками	732	366	597	1791	611	2036	471	283
Плече фінансового важеля	1,000	1,000	1,632	1,632	2,226	2,226	0,515	0,515
Ставка за «зеленими облігаціями»	5	5	5	5	5	5	5	5
Ставка відсотка за кредит	35	35	35	35	35	35	35	35
Рентабельність сукупного капіталу, %	10,21	10	10	10	10	10	10	10
Фін. результат від операційної діяльності	373,5	365,9	481,5	481,5	590,2	590,2	277,2	277,2
Витрати за % за кредит	192,1	352,2	209,0	209,0	213,8	712,7	0,0	132,0
Витрати за % за «зеленими облігаціями»	27,4	50,3	29,9	29,9	30,5	101,8	0,0	18,9
Середньозважена ціна ПК	0,186	0,123	0,141	0,240	0,132	0,200	0,226	0,156
Фінансовий результат до оподаткування	153,9	-36,6	242,7	242,7	345,9	-224,3	277,2	126,4
Чистий прибуток	153,9	-36,6	242,7	242,7	345,9	-224,3	277,2	126,4
Рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	8,4	-2,0	13,3	13,3	18,9	-12,3	15,2	6,9
Ефект фінансового левериджу, %	0,019	0,077	0,033	-0,129	0,030	-0,123	0,035	0,071

Джерело: авторська розробка

Рівень важеля показує, як може зреагувати прибуток на управлінські рішення, відображає потенціал і активність управлінської ланки будь-якої організації. Оцінка левериджу дозволяє виявити можливості зростання коефіцієнтів рентабельності, оцінити ступінь ризику, чутливість чистого фінансового результату до зовнішніх і внутрішніх змін. Фінансовий леверидж (фінансовий важіль) складається в можливості впливати на чистий прибуток організації, змінюючи структуру пасивів, тобто варіюючи співвідношення власних і позикових коштів для оптимізації процентних виплат. Враховуючи вплив фінансового важеля, зі збільшенням частки позикових коштів є можливість підвищення рентабельності власного капіталу підприємства, доцільно проаналізувати необхідність залучення додаткового позикового капіталу через «зелені» облігації.

За даними таблиці 3.1 для ТОВ «Вереск-Агро» оптимальним буде співвідношення за п'ятим варіантом: 31% - власний капітал, 69% - позиковий, у тому числі: короткострокові кредити – 70%, «зелені» облігації – 15% та поточні зобов'язання за розрахунками – 15%. Що забезпечить чистий прибуток на рівні 345,9 тис. грн, що на 192,0 тис грн більше ніж фактично отримало підприємство у 2023 році, рентабельність власного капіталу – 18,9%.

Поки ринок земельних облігацій в Україні перебуває на стадії зародження, потенціал його зростання величезний, оскільки як розвинені, так і країни, що розвиваються, переходять до більш екологічно чистої економіки, а коло емітентів та інвесторів, а також різноманітність пропонованих облігацій продовжує розширюватись.

Однак керівництво та вимоги можуть бути посилені протягом наступних двох-трьох років. Щоб ринок зелених облігацій дозрів, емітенти повинні застосовувати суворий підхід для ефективного моніторингу та управління надходженнями від зелених облігацій, підтримувати прозорість та регулярно спілкуватися із зацікавленими сторонами, щоб зберегти цілісність ринку.

ВИСНОВКИ

У даній магістерській роботі нами було проведено дослідження фінансового забезпечення відновлення ресурсів сільськогосподарських підприємств. У результаті можна сформулювати наступні висновки.

1. Сам термін «ресурси» (від фр. Resource - джерело) означає засіб. До ресурсів належать грошові кошти, цінності, запаси, можливості тощо. В економічній теорії поняття «ресурси» позначає сукупність різних елементів виробництва, які можуть бути використані в процесі створення матеріальних і духовних благ та послуг. Словникові джерела вказують, що ресурсний потенціал це фактори виробництва в їхньому кількісному вираженні, тобто наявні у підприємства кадри, речові та фінансові засоби для реалізації цілей підприємства.

2. За походженням ресурсний потенціал розчленовують на дві великі групи - природний та економічний, стосовно виробництва - на той, що функціонує, і потенційний, за характером використання - на виробничий та невиробничий.

3. Оптимальне співвідношення ресурсів підприємства аграрної сфери, що дозволяє досягати цільові значення показників ефективності його діяльності за найменших затрат являє собою ресурсний портфель аграрного підприємства. Він має свою специфіку, яка полягає в екологічній та соціальній орієнтованості та носить стратегічний характер формування. Ресурсний портфель сільськогосподарських підприємств передбачає побудову ресурсного дерева підприємства.

4. Для управління процесом фінансового забезпечення відновлення ресурсного потенціалу підприємства аграрної сфери необхідно, в першу чергу, встановити взаємозв'язки між усіма його елементами і досліджувати пропорції, що дозволяють створити умови, необхідні для їх безперервного виробництва. Відтворювальні пропорції, які дозволяють дати оцінку стану підприємства аграрної сфери, визначаючи в той же час його ефективність, є інструментом управління ресурсами підприємства аграрної сфери. Пропорції допомагають визначити зв'язок

виходу сільськогосподарської продукції і ресурсних витрат на її виробництво, а також співвідношення чисельності населення і рівня розвитку аграрної сфери.

5. Із впровадженням Концепції сталого розвитку більше уваги зосередилось на обмеженості ресурсів навколишнього середовища та питанні пошуку нових фінансових джерел для їх відновлення. Одним із фінансових інструментів, який допоможе подолати розрив між потребою в збільшенні виробництва в аграрній сфері і турботою про навколишнє середовище, є зелені облігації. Вперше вони з'явилися на ринках у 2008 році. Хоча існують різні види «зелених» облігацій, в цілому - це облігації, доходи від яких використовуються, повністю або частково, для проектів, що реалізують позитивний вплив на навколишнє середовище.

6. Міжнародною асоціацією ринків капіталу проекти в аграрній сфері прямо кваліфікуються як «зелені» проекти. Відповідно до вищезазначених принципів такі проекти включають «екологічно збалансоване управління живими природними ресурсами і землекористуванням (у тому числі екологічно стале сільське господарство; біологічний захист сільськогосподарських культур або крапельне зрошення; екологічно стійке рибальство і аквакультура; екологічно стале лісове господарство, включаючи заліснення або відновлення лісів, а також збереження або відновлення природних ландшафтів)».

7. В Україні ринок зелених цінних паперів тільки на початку розвитку. Порядок емісії та обігу в Україні зелених корпоративних облігацій регулюється Законом «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», «Положенням про порядок здійснення емісії облігацій підприємств та їх обігу», «Положенням про розкриття інформації емітентами цінних паперів». Порядок емісії та обігу в Україні зелених облігацій місцевих позик регулюється Законом «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», «Положенням про порядок здійснення емісії облігацій внутрішніх місцевих позик та їх обігу», «Положенням про розкриття інформації емітентами цінних паперів».

8. Об'єктом дослідження дипломної роботи виступає товариство з обмеженою відповідальністю «Вереск-Агро», що зареєстровано 11 жовтня 2004 року і знаходиться за адресою 41830, Сумська область, Сумський район, село

Бубликове, будинок 26. Основним видом діяльності є 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. Юридичній особі «Вереск-Агро» присвоєно код ЄДРПОУ 32888501. На ТОВ «Вереск-Агро» працює дві особи. Окрема фінансова служба відсутня. Виконання її обов'язків покладені на головного бухгалтера. ТОВ «Вереск-Агро» є платником податків на загальних підставах, тобто сплачує податок на прибуток (18%), податок на додану вартість (20%), єдиний соціальний внесок (22%), податок з доходів фізичних осіб (18%) та військовий збір (1,5%).

9. Аналіз слабких сторін та загроз підприємства дає можливість зробити висновок про те, що по закінченні війни частина із них зникнуть. Разом з тим керівництву доцільно активізувати свою діяльність щодо додаткового залучення іноземних інвестицій, що у свою чергу. Також допоможе вирішити питання стосовно низького рівня фінансової забезпеченості товариства та дозволить покращити його ресурсне забезпечення.

10. Фінансова ситуація товариства значно покращилася у 2023 році, особливо у рентабельності власного капіталу, оборотності активів та здатності генерувати прибуток. Це може свідчити про ефективну стратегію управління і поліпшення операційних показників. Товариство демонструє стабільність в управлінні своїми капітальними інвестиціями та основними засобами, але відсутність зростання в цих статтях може свідчити про недостатні інвестиції в оновлення основних засобів або нові капітальні проекти. Збільшення рівня зносу основних засобів вказує на потенційну необхідність модернізації у майбутньому. Аналізоване товариство демонструє позитивні фінансові результати, зокрема у сфері підвищення ефективності використання основних засобів і збільшення прибутковості. Проте спостерігається зниження частки основних засобів у загальних активах, що свідчить про необхідність оновлення основних фондів для підтримки подальшого зростання.

11. Земельний фонд ТОВ «Вереск-Агро» має не змінну протягом аналізованого періоду площу у 89 га, які повністю використовуються для сільськогосподарського виробництва. Підприємство функціонує за умов значного

дефіциту трудових ресурсів: постійно працюють лише два працівники. Для виконання сезонних робіт залучаються тимчасові працівники або використовується орендована техніка.

12. Для відновлення властивостей ґрунтів та їх використання в аграрному секторі найбільшу частку витрат, крім гуманітарного розмінування, займає механічна меліорація – 81,8 %. З цієї суми 85,5 % становлять витрати на використання чорнозему для вирівнювання ландшафту. Обсяг таких витрат безпосередньо залежить від кількості та калібру снарядних вирв, а також від методу відновлення поживної цінності ґрунту. Тривале ведення активних бойових дій на території України негативно впливає на деякі ключові властивості ґрунтів, що може призвести до їхнього тимчасового вилучення з аграрного обігу. Для відновлення їхньої продуктивності можуть знадобитися сотні років.

13. З моменту початку повномасштабного вторгнення агресора на територію України аграрний сектор, зокрема ринок праці, як найбільш вразливий індикатор змін, зазнає значних збитків та втрат. Як повідомляє Центр досліджень продовольства та землекористування Київської школи економіки разом із Міністерством аграрної політики та продовольства України, регулярні огляди збитків агропромислового комплексу показали, що станом на листопад 2022 року втрачено майже чверть галузі. Прямі збитки становлять 6,6 млрд доларів США, що є майже 23% від усієї вартості активів сільського господарства України, а непрямі збитки досягли 34,25 млрд доларів США.

14. Джерелом фінансового забезпечення розширеного відновлення в підприємствах аграрної сфери та в суспільстві в цілому є додатковий продукт і його вартісне вираження, тобто виручка від реалізації та прибуток. При розширеному відтворенні додатковий продукт поділяється на дві основні складові: фонди споживання і фонди накопичення. В даний час процес відновлення проходить три стадії: виробництво, розподіл, обмін і споживання. На мікрорівні суб'єктами господарювання відновлення відбувається у формі кругообігу капіталу (корпоративні фонди).

15. Для фінансового забезпечення відновлення ресурсного потенціалу ТОВ «Вереск-Агро» оптимальним буде співвідношення джерел у наступних пропорціях: 31% - власний капітал, 69% - позиковий, у тому числі: короткострокові кредити – 70%, «зелені» облігації – 15% та поточні зобов'язання за розрахунками – 15%. Що забезпечить чистий прибуток на рівні 345,9 тис. грн, що на 192,0 тис грн більше ніж фактично отримало підприємство у 2023 році, рентабельність власного капіталу – 18,9%.

Поки ринок земельних облігацій в Україні перебуває на стадії зародження, потенціал його зростання величезний, оскільки як розвинені, так і країни, що розвиваються, переходять до більш екологічно чистої економіки, а коло емітентів та інвесторів, а також різноманітність пропонованих облігацій продовжує розширюватись.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєва О. В. Роль аграрного підприємництва у забезпеченні зайнятості населення. *Причорноморські економічні студії*. 2019. № 38. Ч. 1. С. 80–85. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/38_1_2019/18.pdf (дата звернення: 17.09.2024)
2. Аналітична та статистична інформація Державної служби зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analitics>. (дата звернення: 04.11.2024 року)
3. Біла С. О., Чубуковець О. І. Ресурсний потенціал аграрного сектору та їх ефективне використання. Львів: *Львівський національний аграрний університет*. 2020. С. 269-276.
4. Великий економічний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2019. 1440 с.
5. Воєнні дії на сході України – цивілізаційні виклики людству. Львів: ЕПЛ, 2019. 136 с.
6. Ганна Перелигіна–Ковальчук (2019) Перспективи розвитку зелених облігацій в Україні. URL: <https://esquires.ua/perspektivi-rozvitku-zelenih-obligatsij-v-ukrayini/#:~:text=Для%20відповідності%20«зелених»%20облігацій%20цим,проектів%20С%20управління%20коштами%20та%20звітність> : (дата звернення: 11.09.2024 року)
7. Голубцов О., Сорокіна Л., Сплодитель А., Чумаченко С. Вплив війни росії проти України на стан українських ґрунтів. Результати аналізу. Київ: ГО «Центр екологічних ініціатив «Екодія», 2023. 32 с.
8. Економічна правда. «Армія відновлення» вже налічує майже 14 тисяч безробітних. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/04/11/698997>. (дата звернення: 04.11.2024 року)
9. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264-XII від 25.06.1991 р. - № 41. – ст. 546.

10. Заставська Л.П. Право власності як складова земельних правовідносин в Україні. URL: http://www.pap.in.ua/1_2014/40.pdf : (дата звернення: 10.08.2024 року)
11. Ігнатенко М.М., Рунчева Н.В. Процеси ресурсозабезпечення спеціалізації та концентрації виробництва в корпоративних агроформуваннях. *Економіка та держава*, 2017. № 1. С. 10-14.
12. Ільїна А. Інвестиції у людський капітал – інноваційний ресурс економіки. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2021. № 5. С. 47–60. URL: <https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/115/92> (дата звернення: 19.09.2024).
13. Ільчук М. М. Інтелектуальні ресурсний потенціалу сільському господарстві: проблеми управління. Київ: *НАН України*. 2021. С. 143-150.
14. Інфляційний звіт за січень 2023 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q1.pdf?v=4. (дата звернення: 04.11.2024 року)
15. Конституція України. URL: https://urist-ua.net/закони/конституція_україни/стаття_13/ : (дата звернення: 8.08.2024 року)
16. Корецька С.О. Методологічні аспекти формування ресурсної стратегії підприємства. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економіка»*. 2022. Вип. 4(60). С. 89-100.
17. Корінець В. І. Цифрові технології у сільському господарстві України. Київ: *ННЦ ІАЕ*. 2022. С. 112-121.
18. Котеньов О.Г. Принципи права природокористування: дис. на здобуття наукового ступеня канд. юр. наук: 12.00.06 / Харків, 2016 р. 202 с.
19. Краснова Ю. А., Щиглов Є. О. (2020) Особливості правовідносин у сфері обліку об'єктів і речовин, що шкідливо впливають на довкілля. *Право та державне управління*. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2020/6.pdf (дата звернення: 04.11.2024 року)

20. Мазур О. В. Фінансове забезпечення аграрного сектору в умовах реформування. Одеса: *Одеський національний економічний університет*. 2018. С. 42-51.

21. Майже третина українських полів може бути незасіяними або недоступними. 2022. URL: <https://uncg.org.ua/a-third-ua-crops>. : (дата звернення: 10.10.2024 року)

22. Малиновська І. В. Трудові ресурсний потенціал аграрного сектору України: виклики та перспективи. Київ: Київський національний економічний університет. 2021. С. 79-84.

23. На Сумщині зменшують посівні площі через небезпеку обстрілів. *Данкор*. URL: <http://dancor.sumy.ua/news/newsline/487425> (дата звернення: 04.11.2024 року)

24. Пістрюга Т. Розмінувати поля: час, гроші, ризики та чорний ринок саперів. 2022. URL: <https://latifundist.com/interview/626-rozminuvati-polyachas-groshi-riziki-ta-chornij-rinok-saperiv>. (дата звернення: 04.11.2024 року)

25. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України від 19 червня 2020 р. № 738- IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text>: (дата звернення: 11.10.2024 року)

26. Проценко О. Л. Страхування екологічних ризиків у європейській практиці. *Вісник Черкаського університету*. 2018. - Вип. 362. - С. 195-201.

27. Реабілітація українських ґрунтів після війни коштуватиме сотні мільйонів доларів – експерти. 2022. URL: <https://superagronom.com/news/16200-reabilitatsiya-ukrayinskih-gruntiv-pislya-viynikoshtuvatime-sotni-milyoniv-dolariv—eksperti>. (дата звернення: 04.11.2024 року)

28. Самошкіна І.Д., Скопов С.С. Актуальні питання відновлення ресурсів підприємства аграрної сфери. *Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів та права в умовах сучасних викликів*: матеріали Міжнародної науково-практичної

конференції, 16 грудня 2023 р., Ізмаїл, 2023. С. 52-54. URL: <http://www.economics.in.ua/2023/12/16-2023.html>.

29. Скопов С.С. Взаємозв'язок фінансових результатів та амортизаційної політики підприємств. *Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів та аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента*, 14-18 листопада 2022 р., Суми. С. 260-261. URL: https://btf.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/тези_ЛИСТОПАД_2022.pdf

30. Скопов С.С. Відновлення ресурсного потенціалу аграрних підприємств Сумської області під час воєнного стану. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ*, 14-16 травня 2024 р., Суми. С. 52-54. URL: https://btf.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2024/05/13_матеріали_05_2024_БТФ.pdf

31. Смолич Д. В., Тимошук І. В. (2020) Ресурсний потенціал підприємства: сутність, складові та модель управління в сучасних умовах господарювання. *Економічний простір*. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/download/455/443/> (дата звернення: 04.11.2024 року)

32. Степаненко С. В. Ресурсний потенціал аграрних підприємств: елементи та особливості їх поєднання в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10039> (дата звернення: 18.09.2024).

33. Суліма Н.М., Гуцул Т.А., Боровик Н.В. (2024) Формування ресурсного потенціалу аграрних підприємств в умовах інноваційного розвитку. *Економіка та суспільство*. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/4099/4031/> (дата звернення: 04.11.2024 року)

34. Талах Т. А. Ресурсний потенціал підприємства як основа успішного розвитку. *Луцький НТУ «Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2019. Випуск 9 (33). Ч. 3. 46 с.

35. Теплюк М. А. Ресурсний портфель як ключовий фактор ефективності ресурсозабезпечення діяльності підприємства. *Бізнес Інформ*. 2016. № 2. С. 279-284. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2016_2_42: (дата звернення: 8.08.2024 року)

36. Товариство з обмеженою відповідальністю «Вереск-Агро». Clarity Project. URL: https://clarity-project.info/edr/32888501/finances?current_year=2021 : (дата звернення: 10.08.2024 року)

37. Хлобистов Є.В., Колмакова В.М Приватні екологічні фонди: зарубіжний досвід і можливості для України. URL: <http://ecos.kiev.ua/news/view/319> : (дата звернення: 11.09.2024 року)

38. Чайка Т.О., Короткова І.В. Відновлення родючості ґрунту в Україні після воєнних дій. Захист і відновлення екологічної рівноваги та забезпечення самовідновлення екосистем: колективна монографія / за заг. ред. Т. О. Чайки. Полтава: Астроя, 2023. С. 232–281.

39. Шиян Н. О. Рациональное використання земельних ресурсів у сільському господарстві України. Харків: Харківський національний аграрний університет. 2019. С. 37-45.

40. A Record Start to the Year for Sustainable Debt. URL: <https://www.climatebonds.net/2024/06/record-start-year-sustainable-debt> : (дата звернення: 10.10.2024 року)

41. Certini G., Scalenghe R., Woods W.I. The impact of warfare on the soil environment. *EarthScience Reviews*. 2020. Vol. 127. P. 1–15. DOI: 10.1016/j.earscirev.2020.08.009.

42. Google maps. URL: https://www.google.com.ua/maps/search/тов+вереск-арпо/@50.4851184,30.4103224,12z/data=!3m1!4b1?hl=ru&entry=ttu&g_ep=EgoyMDI0MTEuMi4wIKXMDSoASAFQAw%3D%3D : (дата звернення: 10.08.2024 року)

43. Green Bonds and Agriculture Project Finance. URL: <https://www.onetoonecf.com/green-bonds-and-agriculture-project-finance/> : (дата звернення: 10.10.2024 року)

44. Heavy metal speciation and health risk assessment of soil and jute mallow (*Corchorus Olitorus*) collected from a farm settlement in Ikorodu, Lagos, Nigeria / O.M. Makanjuola et al. *Journal of Agricultural Chemistry and Environment*. 2019. Vol. 8(4). P. 201–223. DOI: 10.4236/jacen.2019.84016.
45. Kade A.N., Warren S.D. Soil and plant recovery after historic military disturbances in the Sonoran desert, USA. *Arid Land Research and Management*. 2022. Vol. 16(3). P. 231–243. DOI: 10.1080/153249802760284784.
46. Kiernan K. Geodiversity also needs protection during armed conflicts. 2020. URL: <https://ceobs.org/geodiversity-also-needs-protection-during-armed-conflicts>. : (дата звернення: 04.11.2024 року)
47. Warren S.D. Synopsis: Influence of biological soil crusts on arid land hydrology and soil stability. *Biological soil crusts: Structure, function and management* / J. Belnap, O.L. Lange (eds.). Heidelberg: Springer-Verlag, 2021. P. 351–362.
48. Warren S.D., Eldridge D.J. Biological soil crusts and livestock in arid ecosystems: Are they compatible? *Biological soil crusts: Structure, function and management* / J. Belnap, O.L. Lange (eds.). Heidelberg: Springer-Verlag, 2021. P. 403–417.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансова звітність ТОВ «Вереск-Агро» за 2019 рік

Дата звіту	15.07.2022
Період	2021 рік, 12 міс
Бухгалтер	Касьян Тамара Вікторівна
КАТОТГГ	UA59080030050068690
Кількість працівників	2

Фінансова звітність малого підприємства

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього року, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	0.00	0.00
первісна вартість	1001	0.00	
накопичена амортизація	1002	0.00	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	279.20	279.20
Основні засоби:	1010	120.4	114.9
первісна вартість	1011	336.1	337.6
знос	1012	215.6	222.8
Усього за розділом I	1095	399.6	394.1
II. Оборотні активи Запаси:	1100	623.9	653.8
у тому числі готова продукція	1103	230.3	296.8
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	49.31	87.3
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	14.9	15.4
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	343.7	331.6
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	60.4	88.4
Витрати майбутніх періодів	1170		4.05
Інші оборотні активи	1190		0.7
Усього за розділом II	1195	1092.2	1181
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	0.00
Баланс	1300	1491.9	1575.3

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього року, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	23.70	23.70
Додатковий капітал	1410	0.00	0.00
Резервний капітал	1415	0.00	0.00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1188.6	1327
Неоплачений капітал	1425	4.70	4.70
Усього за розділом I	1495	1217.0	1355.0
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0.00	0.00
Короткострокові кредити банків	1600	0.00	0.00
III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	0.00
товари, роботи, послуги	1615	159.9	117.6
розрахунками з бюджетом	1620	13.5	16.5
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	0.00
розрахунками зі страхування	1625	4.3	4.3
розрахунками з оплати праці	1630	13.5	14.0
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	0.00
Інші поточні зобов'язання	1690	83.7	67.5
Усього за розділом III	1695	274.8	219.9
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	0.00
Баланс	1900	1491.9	1575.0

Звіт про фінансові результати ТОВ «Вереск-Агро»

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	994,1	721,52
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	777,3	538,1
Інші операційні доходи	2120	0	0
Інші операційні витрати	2180	190,1	215,15
Інші доходи	2240	0	0
Інші витрати	2270	0	0
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	994,1	721,52
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	967,4	753,25
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	26,7	-31,73
Податок на прибуток	2300	0	0
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	26,7	-31,73

Додаток Б

Фінансова звітність ТОВ «Вереск-Агро» за 2021 рік

Дата звіту	15.07.2022
Період	2021 рік, 12 міс
Бухгалтер	Касьян Тамара Вікторівна
КАТОТТГ	UA59080030050068690
Кількість працівників	2

Фінансова звітність малого підприємства

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього року, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	0.00	0.00
первісна вартість	1001	0.00	
накопичена амортизація	1002	0.00	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	279.20	279.20
Основні засоби:	1010	114.20	97.30
первісна вартість	1011	337.60	342.60
знос	1012	223.40	245.30
Усього за розділом I	1095	393.40	376.50
II. Оборотні активи Запаси:	1100	568.20	283.10
у тому числі готова продукція	1103	342.50	275.60
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	76.10	33.40
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0.10	31.40
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	514.80	931.90
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Гроші та їх еквіваленти	1165	54.60	124.70
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	8.10
Інші оборотні активи	1190	0.00	1.40
Усього за розділом II	1195	1 213.80	1 414.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	1 607.20	1 790.50

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього року, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	23.70	23.70
Додатковий капітал	1410	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 421.90	1 420.20
Неоплачений капітал	1425	4.70	4.70
Усього за розділом I	1495	1 440.90	1 439.20
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0.00	
Короткострокові кредити банків	1600	0.00	
III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	79.10	149.40
розрахунками з бюджетом	1620	16.30	10.10
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	3.90	5.30
розрахунками з оплати праці	1630	13.30	17.90
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	53.70	168.60
Усього за розділом III	1695	166.30	351.30
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
Баланс	1900	1 607.20	1 790.50

Звіт про фінансові результати ТОВ «Вереск-Агро»

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 607.00	1 533.20
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1 397.00	1 149.30
Інші операційні доходи	2120		0.00
Інші операційні витрати	2180	211.70	169.60
Інші доходи	2240		0.00
Інші витрати	2270		0.00
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1 607.00	1 533.20
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	1 608.70	1 318.90
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	-1.70	214.30
Податок на прибуток	2300		0.00
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	-1.70	214.30

Додаток В

Фінансова звітність ТОВ «Вереск-Агро» за 2023 рік

Дата звіту	07.06.2024
Період	2023 рік, 12 міс
Бухгалтер	Касьян Тамара Вікторівна
КАТОТТГ	UA59080030050068690
Кількість працівників	2

Фінансова звітність малого підприємства

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього року, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Необоротні активи	1000	0.00	0.00
Нематеріальні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	279.20	279.20
Основні засоби:	1010	96.00	96.00
первісна вартість	1011	342.60	342.60
знос	1012	246.60	246.60
Усього за розділом I	1095	375.20	375.20
II. Оборотні активи	1100	500.20	167.00
Запаси:			
у тому числі готова продукція	1103	466.40	167.00
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	198.00	513.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	34.20	0.80
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	717.10	314.90
Гроші та їх еквіваленти	1165	59.20	791.90
Усього за розділом II	1195	1 508.70	1 787.60
Баланс	1300	1 883.90	2 162.80

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал	1400	23.70	23.70
Зареєстрований (пайовий) капітал			
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 437.10	1 810.60
Неоплачений капітал	1425	4.70	4.70
Усього за розділом I	1495	1 456.10	1 829.60
III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	19.10	4.30
розрахунками з бюджетом	1620	0.30	29.60
розрахунками зі страхування	1625	3.70	4.50
розрахунками з оплати праці	1630	13.70	16.50
Інші поточні зобов'язання	1690	391.00	278.30
Усього за розділом III	1695	427.80	333.20
Баланс	1900	1 883.90	2 162.80

Звіт про фінансові результати ТОВ «Вереск-Агро»

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 685.10	877.60
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	2 140.90	814.70
Інші операційні доходи	2120	176.20	314.80
Інші операційні витрати	2180	346.90	272.70
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	2 861.30	1 192.40
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	2 487.80	1 087.40
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	373.50	105.00
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	373.50	105.00